

Väärä 10 markan seteli mallia 1882

Vuoden 1882 10 markan seteli jouduttiin laskemaan liikkeelle pelkästään sen vuoksi, että mallin 1878 10-markan setelistä ilmaantui markkinoille niin hyvä väärennös, että katsottiin parhaaksi vetää kaikki vanhan mallin punaiset mallien 1875 ja 1878 10 markan setelit pois kierrosta ja korvata ne uudella keltaisella mallin 1882 10 markan setelillä.

Vaan eipä aikaakaan, kun tätä uutta malliakin ryhdyttiin väärentämään. Seuraavassa pieni sanomalehtikatsaus aiheeseen liittyvistä aikalaisista sanomalehti uutisista.

Seteleitä rupesi ilmestymään liikenteeseen loppukesästä 1883 Turussa.

07.09.1883 Uusi Suometar no 208

– **Wääriä 10 markan seteleitä.** Suomen pankin johtokunnalle Turun konttorista eilen k:ko 4 j.pp. tulleen sähkösanoman mukaan, on Turussa eilen liikkeestä ja konttorista ilmautunut wääriä 10 markan seteleitä 1882 vuoden ulos-antoa (uutta painosta). Nämä wääriä setelit, joissa kaikissa on sama numero – 0269417 –, ovat wähän pienemmät kuin oikeat setelit ja pitkä reunus etupuolella on leweämpi. Takapuolen suomalaisessa tekstissä seisoo: "kappaaminen" kun pitää olla "kauppaaminen". Paino on yleensä karkeampaa, mutta setelit muutoin hyvin tehdyt.

07.09.1883 Nya Pressen no 243

– **Falska tiomarkssedlar** äro änyo i omlopp. Det är ej så länge sedan Fin-

lands Bank såg sig tvungen att indraga alla sina tiomarkssedlar och utbyta dem mot nya med annan text och färg, emedan de förra blifvit föremål för en, som det syntes, i ganska stor skala bedrifven skicklig efterapning. Emmellertid tyckas äfven de nya sedlarna af 10 marks valör blifvit föremål för en med framgång bedrifven efterapning. Från Åbo telegraferrades nämningen i går på eftermiddagen såväl till Finlands Bank som till oss att derstädes under dagens lopp förekommit i rörelsen och vid Finlands Banks kontor falska tiomarks sedlar af den nya emissionen, alla bärade årtal 1882 och nummer 0,269,417. Dessa falska sedlar äro något mindre än de äkta och hafva längdbården på framsidan bredare; på ryggsidan återstår i den finska texten "kappaaminen" i stället för "kauppaaminen". Trycket är i allmänhet något gröfre, men i öfrigt påstås sedlarna vara väl eftergjorda.

Vi anse oss böra fästa allmänhetens uppmarsamhet på att, oaktadt alla de hittills upptäckta falska sedlarna bära årtalet 1882 och nummern 0,269,417, det dock är möjligt att sedlarna af samma valör, men annat årtal och nummern, äfven blifvit utpräglade och att allmänheten salunda gör väl i att hålla ögonen öppna.

Hyvin nopeasti ryhdyttiin yleisölle antamaan myös yksityiskohtaisia tunnistamista helpottavia tietoja liikkeellä olevista wääristä rahoista:

08.09.1883 Sanomia Turusta no 138

Wääriä kymmenenmarkan seteliä on viime päiwinä taas ilmaantunut liikkeessä. Semmoisia on monessa paikassa annettu ja vastaanotettu, jotta niiden luku ei ole aiwan wähänen. Useimmat niistä ovat samaa numeroa 269,417. Ne ovat viimeksi ilmaantuneitten kymmenen markan setelein kaltaiset ja niin hyvin tehdyt, että niitä ensi katsahduksesta on waikeata oikeista erottaa, mutta tarkoin tutkiessa huomaa kuitenkin eroi-

tuksia. Aluksi owat wääriä setelit kooltaan oikeita wähäsen lyhemmät. Painetut paikat eiwät myöskään ole niin selviä wääriässä kuin oikeassa setelissä. Seteliä ympäröiwä reuna on epäselwempi, "10 markkaa" ynnä sen reunat samaten, waaleat kehät 10 merkin ympärillä etupuolella soukemat, wesileimat "F. B." ja "S. P." waaleissa suorakulmioissa etupuolella eiwät ole niin teräwät kuin oikeissa, waroituksessa takapuolella setelin wäärentämisestä seisoo suomalaisessa tekstissä "kappaaminen" "kauppaaminen" sanan ja "kaisarill" "keisarill" sanan sijasta. Poliisi on tiedustellut wääriin rahojen lewittäjiä ja sen werran on selville saatu, että he owat ulkomaalaisia ja matkustaneet kyydillä täältä torstain aamulla luultawasti Tampereen markkinoille.

08.09.1883 Satakunta no 71

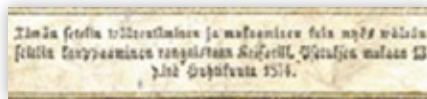
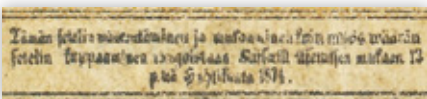
– **Wääriä 10 markan paperirahoja** wuodelta 1882 on taas tullut liikkeeseen. Kaikista wääristä rahoista on hawaittu sama numero, nimittäin 0269417. Kooltaan owat wääriä rahat wähän pienemmät oikeita, ja etupuolen pituusreunukset owat leweämmät kuin oikeissa. Kielestä on takapuolella hawaitawana se wirhe, että sanan "kauppaaminen" asemasta on "kappaaminen". Muuten owat rahat hyvin tehtyjä, waikka painos on wähän paksumpaa.

08.09.1883 Aura no 105

– **Wäärennettyjä 10-markan seteliä** on täällä näinä päiwinä tawattu liikenteessä. Ylimalkaan ne owat hyvin tehtyjä ja ensi katsannossa sangen eksytäwiä, mutta likemmin tarkastellessa huomaa pian muutamia eroawaisuuksia, Wääriin setelien koko on ensiksikin wähempi kuin oikeain, sitte owat laitain reunukset wääriässä tummemmat niin kuin kaikki setelissä käytetty musta wäri ylipäänsä. Laitareunuksien kulmissa olewia 10 numeroja ympäröiwät neliskulmaiset kehät owat epäselviä, niin

Väärennetty 10 markkaa 1882, etu- ja takapuolet. Kuvat: Michael Widenius

Vertailua aitojen (vasemmalla) ja väärin (oikealla) yksityiskohtien välillä. Huomaa erityisesti rangaistustekstin aitoa paljon korkeampi fontti.

kuin myös yleensä seteleissä löytyvä pränni. Varoituksessa setelein väärentämisestä on helposti huomattava virhe: "kappaaminen", kuin pitäisi oleman kauppaaminen. Sitä paitsi on samassa rivissä huomattu virhe "Kaisarill". (= Keisarill). Setelin toisella puolella on sanassa "kullassa" kirjain u ylösalaisin. Merkille on m yös pantu, että väärät setelit kantavat numeroa: 0269417 sekä että niistä on pankkiwirkamiesten nimet: Troil ja Ignatius.

Monenlaisia huhuja käy wääräin se-

telein lewittäjistä ja luullaanpa jo hiukan päästyn niiden jäljille.

Yleisö sai siis varsin laajasti kautta Suomen tietoa näistä uusista 10 markan seteleiden väärennöksistä. Kuvia väärästä setelistä ei tuon ajan painoteknisten puutteiden takia voitu julkaista, mutta kuvaukset olivat varsin yksityiskohtaisia.

Nykyisin on painotekniikka selvästi edistyneempää, joten seuraavassa hieman kuvia kyseisistä vää-

rennöksistä. Erityiskiitos Michael Wideniukselle, joka luovutti hallussaan olevan väärenteen kuvat käytettäväksi tässä artikkelissa.

Tapahtumat kirvoittivat Waasan Lehden kirjoittajan antamaan luki-joilleen jopa filosofisia elämänohjeita rahaan liittyen:

13.09.1883 Waasan Lehti no 70

Wääristä rahoista.

Ehkä raha itsestään ja semmoisenaan on ihmiselämän tarpeiksi aiwan kelpaamattonta, on se kuitenkin metallinsa tähden ja sen wuoksi, että sillä saadaan itselleen waihettaa kaikenmoisia elämän tarpeita ja mukavuuksia, suuremmissa arvossa kuin muut maailman tawarat; ja se paljousmäärä, jonka kukin ihminen omaa tätä mihinkään wälittömästi kelpaamattonta ja kaikkiin wälillisesti kelpaawaa tawaraa, siis määrää jokaiselle heidän elämänsä onnen ja mukawuuden.

Sentähden on myöskin jokaisella ihmisellä halu omata tätä tawaraa, rahaa, miten mahdollisimmasti suurimman paljous-määrän. Wirkamies, korkoniekka, maanviljelijä, keinottelija, palkkalainen y. m. eivät sitä mielestänsä milloinkaan saa liian paljon, mutta useimmissa tapauksissa liian wähän. Ja useimmat ihmiset sen wuoksi saawatkin wietää mitä mahdollisimman kurjinta elämää. Tällaisen arwon tekee kowalle rahalle, kuten tiedetään, se kullaan taikka hopean paljous, jonka se sisältää, ja setelirahalle se näitten metallien määrä, jonka pantit owat sitoneet niistä maksamaan. Tällaoena siis on rahalla, tawaranakin, semmoinen wissi arwonsa, että kaikkina maailman aikoina on siellä ja täällä löytynyt kyllä kurjia ihmisiä, jotka owat yrittäneet sitä wäärentää ja siten petollisuudella päästä onnellisiksi.

Wääräin rahain walmistuksella owatkin kaikki maailman kansallisuudet itseään kunnostaneet ja – tahranneet. Sillä missäpä maassa ei olisi, huolimatta uhkaavista rangaistuksista, silloin tällöin semmoisia tehty ja ainakin yritetty tehdä.

Jos kaikki tuomiokirjat selailtaisiin ja wääräin rahain tekijäin ja kauppaajain tutkinnot ja tuomiot näkymölle tuotaisiin, niin niistä warmaan esiytyisi rikossarja semmoinen, että sitä nähdessään itse kukin hämmästyisi; eiwätkä kuitenkaan wääräin rahain walmistajat ja kauppaajat likimainkaan kaikki joutuneet oikeuden käsiin, waan kenties useimmat owat eläneet ja kuolleet kunniallisina ihmisinä. Wanhempaan ai-

kaan oliwat setelirahat vähemmän mutkallisia, kuin nykyään ja sen wuoksi siis helpompia mukailla. Nykyisimpiinä aikoina onkin hywin harwoin meidän maassamme tawattu niin hywästi walmistettuja wääriä seteleitä, ettei niitä jotenkin keweästi olisi woitu eroittaa oikeista rahoista; sillä semmoinen työ nykyaikana tietysti waatii suurta näppäryyttä ja kemian tuntemista, jota jälkimmäistä ei suomalaisilla wielä paljon ole. Peri wuotta takaperin kuitenkin ilmaantui hywin taitawan käden walmistamia 10 markan seteleitä liikkeeseen, jonkatähden koko rahalaji wedettiin sisään ja laitettiin sijaan uusia, wähän toisinnettuja seteleitä, jotka wast'ikään owat liikkeeseen joutuneet. Mutta niin uusia, kuin nämä setelit owatkin, owat nekin jo saaneet wierellensä yhtäläisiä äpäpä-weljeksiä, kuin nuo entisetkin.

Niinhywin entiset kuin nykyisetkin wäärät setelit, warsinkin entiset, owat jotenkin hywää tekoa, joka osoittaa että wääräin rahain tekijät owat wiisastuneet samassa suhteessa kuin oikeainkin. Edelliset 10 markan wäärät setelit owat parempaa käsi-alaa kuin nykyiset; sitäpaitse eiwät ne kaikki sisältäneet samaa numeroa, niin kuin nämä tekewät. On siis luultawa, ett'eiwät ne molemmat ole lähteneet samasta tehtaasta. Että nämä uudet wäärennetyt kymmen-markkaiset owat kooltansa wähän pienempiä kuin oikeat rahat sekä muutenkin tölppämäisempää tekoa, woidaan ne huokeasti erottaa wasta mainituista. Lähemmin katsoen jälleen on niissä sanan: "kauppaaminen" sijasta "kappaaminen", "keisarill" sijasta "kaiserill" ja "setelistä" sijasta "setetistä".

Näihin asianhaaroihin katsoen eiwät semmoiset wäärät rahat, kuin nuo uudet kymmen-markkaiset, suuria merkitse, sillä, kuten jo lausuimme, jokainen woi ne huokeasti erottaa oikeista seteleistä. Mutta otaksuttawa sentään on, että yleisö rupeaa kammomaan kaikkia 10 markan seteleitä, josta asioimistoimissa tietysti taasen hetkeksi aikaa syntyy häiriötä ja ikäviä selkkauksia, ne kuitenkin hälwäiwät jälleen niin pian kuin yleisemmin tullaan tuntemaan, minkä näköisiä mokomat paperi liput owat.

Mutta missä on semmoisia walmistettu, on kysymys, jonka perille ei woelä ole päästy. Entisten wääräin setelien tekijää ei ole ollenkaan keksitty, kuitenkin otaksutaan, että ne, samoin kun nämä uudetkin, owat ulkomaalaista tekoa. Suomalainen kieleemme on ulkomailla niin outo – ja se on tällä kerralla meille eduk-

si -, etteiwät ulkomaalaiset rahan teki-jätkään ole sitä woineet wirheettömästi mukailla, waan owat kaikkene neroneen saaneet "rahoihinsa" ikäviä "painowirheitä". Tämä onkin selwä todistus siitä, että ne owat ulkomaalaista teos-alaa, mutta minkä maalaista?

Ehkä asia wielä on selvittämättä, luullaan kuitenkin jo oltawansa mesta-reitten kintuilla. Menneellä wiikolla on, näet, Turussa oleksanut kaksi outoa miestä ja, niin kuin luullaan, ruotsalaisia, jotka useasta kauppaapuotista owat semmosilla rahoilla ostaneet papirossi tukun. Kun puotimiehet owat huomanneet moisia rahoja saaneensa, syntyi kaupungissa hälinää ja poliisit rupesivat raha-miehiä etsiskelemään; mutta tästä ei selwinnyt mitään muuta, kuin että weijarit oliwat maantietä myöten jo lähteneet Tampereen markkinoille. Asia ilmoitettiin sähköiteitse heti Tampereelle, mutta siellä ei ole huomattu mitään semmoisia. Helsingissä on sitäwastoin pari epäiltäwää henkilöä nähty kuljeksiwan, mutta he owat aina käyttäinneet niin, ett'ei poliisin ole sopinut heihin ryhtyä.

Wäärää rahaa liikkui pian koko maassa, ja arvailu niiden alkuperästä kiihtyi:

20.09.1883 Savonlinna no 38

– **Wääriä 10:n markan seteliä** on taas liikkeessä Turussa ja ehkä muualakin. Täällä niistä ei ole mitään tietoa. Wäärät erotetaan helposti nykyisistä uusista 10:n markan setelistä siitä, että ne owat hiukan pienemmät ja sana keisarill. on kaiserill. (wiittaa saksalaiseen alkuperään); kauppaaminen on wäärisä kuppaaminen ja niissä ei näy wesi-puustaweja F. B. ja S. P. walon läpi, niin kuin oikeissa näkyvät. Wäärillä seteleillä owat kaikilla samat n:rot – 0,269,417. – Nämät tuntomerkit tarkastettua ei kenenkään tarwitse olla kahden waiheissa, tunteaksensa mitkä owat wäärät, mitkä oikeat. Muuten asiasta pääsee, kun ei ota ollemkaan wastaan 10:n markan seteleitä, koko maassamme owat waan kultarahat laillisena maksun wälittäjinä. Kumminkin on ensin paras tarkastaa. – Wäärentäjiin perillä kuulutaan oltawan; he owat ulkomaalaisia.

Muitakin seteleitä, ja myös uudempiä mallin 1889 kympejä, wäärennettiin myös pienimuotoisesti ja ilmeisen kehnolla tekniikalla, koska tekeleitä jäi kiinni usein juuri huonon laadun takia.

08.01.1889 Wiborgsbladet no 6

(Kirjoittajan vapaasti suomentama)

– **Neljä wäärää kahdenkymmenen markan seteliä** on Ruokolahden kruununlänsmanni ottanut haltuunsa talonpoika Matti Jakobinpoika Sipiäiseltä, joka sanoo vaihtaneensa ne Lappeenrannan markkinoilla itselleen. Setelit owat erittäin huonosti tehtyjä, joten niiden epäaitouden tunnistaa hetimiten.

– **Wäärän viiden markan setelin** toi poliisikamarille eräs Pietarin esikauptungissa asuva naimaton nainen, joka kertoi saaneensa sen rahanvaihdoissa. Seteli on perin huonosti tehty ja sen voi heti erottaa wääräksi koska suomenkielisessä tekstissä sanotaan, että Suomen pankki ei maksa tästä setelistä wiisi markkaa.

01.05.1889 Wiborgsbladet no 100

(Kirjoittajan vapaasti suomentama)

– **Wäärä 10 markan seteli on Joensuuassa** otettu haltuun erältä talonpojalta Liperin pitäjistä. Seteli, joka oli varsin huonosti tehty, oli vuodelta 1882 ja siinä oli sarjanumero 1312834.

Viipurin Kolikkomäellä puhkesi pienimuotoinen wäärän rahan epidemia, kun muun muassa eräästä tunkiosta löytyi wääriä 20 markan seteleitä. Ilmeisesti saman tuottajan 10 markan seteleitä oli myös liikenteessä.

14.09.1889 Wiborgsbladet no 214

(Kirjoittajan vapaasti suomentama)

– **Eräitä wääriä 20 markan seteleitä** löysi toissapäivänä eräs alaikäinen poika tunkiosta Kolikkomäen kaupunginosassa ja vei ne poliisikamarille, jossa niitä toistaiseksi säilytetään. Setelin owat erittäin huonosti tehtyjä.

Erältä suutarilta otti poliisikomissari Freyberg eilen pois wäärän 10 markan setelin, jota tämä oli yrittänyt kaupitella kauppias Sedoffin puodissa. Seteli on huonosti tehty ja se tuntuu olevan saman tehtaan tekoa kuin Kolikkomäeltä löydetyt 20 markan setelit. Suutari, jonka nimi on A. Auwinen, väitti eilen pidityssä poliisikuulustelussa löytäneensä setelin ja vain pilaillakseen tarjonneen sitä, mutta hän joutunee ajan oloon siitä lailliseen edesvastuuseen.

16.09.1889 Östra Finland no 215

(Kirjoittajan vapaasti suomentama)

– **Lisää wääriä seteleitä.** Lauantaina tavattiin Kolikkomäellä erään poliisikonstaapelin toimesta kaksi ja erään

työmiehen toimesta aiemmin yksi väärä 10 markan seteli. Näyttää siltä, että tämä laitton rahapaja löydetään lähitulevaisuudessa.

05.10.1889 Östra Finland no 232 (Kirjoittajan vapaasti suomentama)

– **Väärän 100 markan setelin** kaupitteli toissa iltapäivällä eräs työmies eräälle kalarannassa kankaita myyneelle madamelle neljän markan ostoksesta haluten 96 markkaa takaisin. Koska oli jo hieman hämää, ei setelin epäaitoutta heti huomattu, mutta lähempi tarkastelu paljasti setelin olevan väärän, jolloin hän ilmoitti asian poliisille. Koska mies oli tunnettu, saatiin hänet kiinni, ennen kuin hän ehti käyttämään saamiaan rahoja. seteli oli hyvin huonosti tehty ja tuntuu olevan kotoisin samasta rahapajasta kuin viime aikoina tavatut väärät 10 markan setelit. Eilen pidettiin em. poliisikamarilla kuulusteluja liittyen näiden arvopapereiden valmistajaan.

05.10.1889 Wiborgsbladet no 232 (Kirjoittajan vapaasti suomentama)

– **Väärän 100 markan setelin** otti poliisi haltuunsa eilen mieheltä, joka kaupattorilla yritti kaupitella sitä eräälle mummolle. Mies pidätettiin ja hän on toistaiseksi säilöönottettuna poliisivankilassa. Seteli on erittäin huonosti tehty.

Ilmeisesti tämä seteli on peräisin samasta tehtaasta, josta kaksi Mikkelin markkinoilla äskettäin eräältä viipurilaiselta talonpojalta tavattua väärää 100 markan seteliäkin. Myös nämä kuuluvat olleen hyvin huonosti tehtyjä

12.10.1889 Östra Finland no 238 (Kirjoittajan vapaasti suomentama)

– **Lisää väärää seteleitä.** Väärää 100, 20 ja 10 markan seteleitä otettiin pois toissa iltapäivänä eräältä talonpojalta, joka yritti niitä levittää. Mies nimeltään Juho Kansolainen tai talonpoika Kansolan kylästä mainitusta pitäjästä, yritti päällysmies Telkin luona lunastaa vekselin. Mutta Telkki, joka huomasi rahojen olevan väärää, kutsui poliisin. Kansolainen oli heittänyt puntin näitä seteleitä istuinpenkinsä alle, ja yritti aluksi asiasta kuultaessa kiistää niiden olevan hänen, mutta myönsi lopuksi ne omikseen. K. on toistaiseksi säilöönottettuna poliisivankilassa.

23.01.1893 Savo-Karjala no 9

– **Wäärää rahaa.** Viime lauantaina iltapäivällä tuli täällä muuan mies kauppias Aug. Turusen kaupapuotiin ja pyysi saada waihdetuksi 10 markan pienemmiksi rahoiksi. Mainitun Turusen tyttö joka silloin oli puodissa, ei sanonut voivansa tehdä sitä, koska hänen äitinsä, joka juuri oli lähtenyt saunaan, lähtiesään oli ottanut pienet rahat pois puodin loudasta, jättäen ainoastaan muutamia markkoja jäljelle. Tämän kuultuaan pyysi mies saada nuo pienet rahat, jotka löytyivät loudasta ja sillä summalla, mikä puuttui tuosta 10 markasta, sanoi hän suostuvansa ostamaan punssia ja olutta. Tyttö, otettuaan vastaan miehen setelin ja tarkastettuaan sitä, alkoi epäillä, että raha ei taidakaan olla oikea, ja pyysi miehen odottamaan sen aikaa, kun kävi sitä näyttämässä vanhemmil-

le ihmisille. Mutta tytön mentyä näyttämään, menikin mies tiehensä, jättäen rahansa ja odottamatta tytön vastausta.

kuka lieneekään tuon rahan tekijä, mutta hyvin huonosti hän on onnistunut sitä tehdessään. Kooltaan on raha tavallisen 10 markan setelirahan kokoinen, mutta paperi on tavallista wesiwiiwaista postipaperia. Pohjawäri on punertawankeltainen ja reunukset owat lyijykynällä mustatut. kirjoitukset siinä owat hyvin wajawaiset ja epäselwät ja nimet kokonaan wäärin. Wuosiluku on 1889. Raha on sen näköinen, kuin se olisi ollut käytännössä, koska on jo rewennyt melkein poikki. Paha waan, ettei tuota rahanwäärentäjää tunnettu mainitussa puodissa. Ansaitsisi saada yllä palkkansa teostaan.

Ja setelien taas uusiuduttua vuosina 1897–1898 olivat myös innokkaat harrastelijagraafikotkin liikkeellä:

29.09.1905 Mikkeli no 112

– **Rahanwäärentäjä wangittu.** 25 p:nä leipuriliikkeen omistaja K. Liikainen ilmoitti, että hänen leipuriliikkeen oli 23 p:nä kello 8 iltap. kaupannut eräs tuntematon mies wäärän 10 m:kan setelirahan. Ilmotuksen johdosta alettiin asiaa tiedustella ja lankesikin epäluuloja erästä nuorta miestä vastaan, joka oli kulkenut kaupungilla weitsiä terottamassa, sekä saatiin selville, että mainittu mies oli lähtenyt maanantai aamuna 10:n junalla Otawan asemalle. Etsiwä ylikonstaapeli Juho karhu lähti häntä takaa ajamaan ja wihdoin 27 päivää wastaisena yönä klo 12 aikana tapasikin mainitun miehen Mäntyharjun pitäjän Korpilahden kylästä Piirilolan talosta, johon hän oli ryhtynyt yötä wietttämään. Tämä ilmoitti olevansa talollisenpoika Aleksejeff Kostromskin lääninä Andrejefin kihlakuntaa Belijän kylästä ja tunnusti tehneensä mainitun rikoksen. Samalla häntä tarkastettaessa löydettiin vielä yksi walmistettu ja yksi 5 m:kan seteliraha sekä työkaluja sekä 10 pulloa erilaisia wäriä. Mies passitettiin läänin wankilaan odottamaan tuomiotaan.

Väärät setelit tuntuivat siis olleen autonomian ajan Suomessa varsin yleinen vitsaus, ja tarkkana tuli olla erityisesti markkinoilla, joissa tuntui olevan kaiken muun kaupittelijoiden lisäksi runsaasti väärän rahan kaupittelijoita.

Väärennetty 10 markkaa 1882, etu- ja takapuolet. Kuvat: Michael Widenius.

Kun kansa tupakoi

– erään Pohjois-Karjalan maaseutukaupan tupakkaostot 1924

Vapaus sodan ajan kokenut sukupolvi näyttää olleen tupakan suurkuluttaja. Itäsuomalaisen kyläkaupan vuoden 1924 ostomäärät kertovat tästä. Tilastotiedot on koottu tukkuliikkeiden laskuista koko vuoden ajalta. Laskuista on poimittu savukemerkit, niiden savukemäärät ja hinnat. Tulevan sodan sukupolvi oppi tuntemaan tupakan lapsuudestaan saakka.

Matti Vänskän kyläkauppa Keskijärvellä 1912.

Tupakkatuotteista savuke oli ylivoimaisesti suosituin. Piipputupakan ja sikari olivat olleet 1880-luvulle

saakka suosituimmat tupakkatuotteet. Savukkeen poltto eroaa piipputupakan ja sikarin poltosta siinä, että

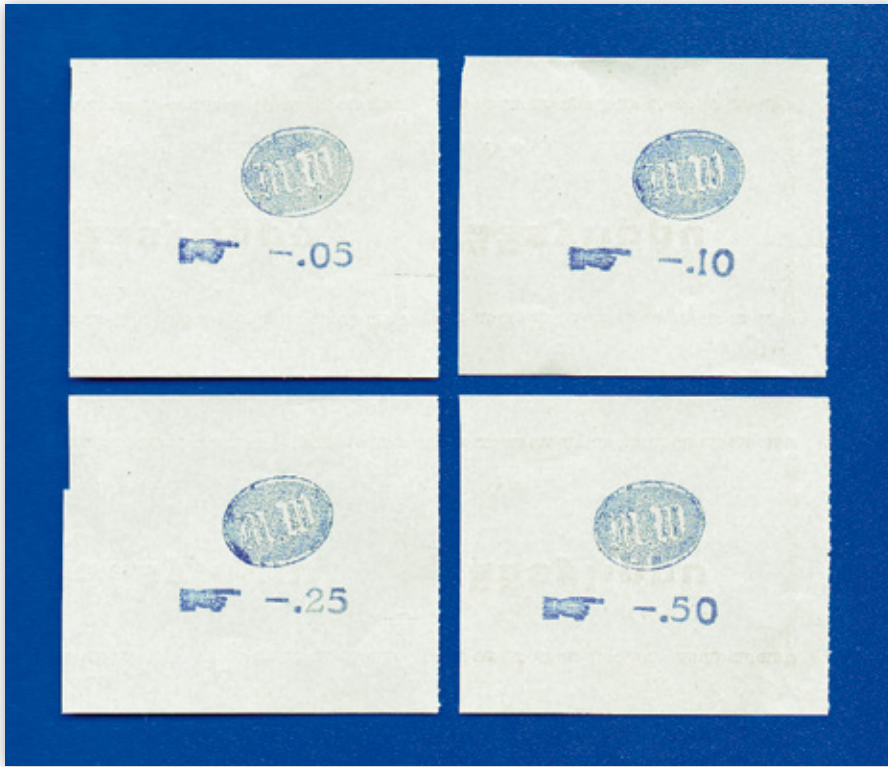
savukkeen sisältämä happo estää savun imeytymisen suussa ja kurkussa, mutta ei keuhkoissa.

Taulukko 1.

Kyläkaupan savukkeiden ostot tukkuliikkeistä 1924			
Savukemerkki	Savukemäärä	Hinta mk 1000 kpl	Summa mk
Matti	97000	136,206	13212
Saima	18000	163,278	2939
Voima	15000	115,067	1726
Fennia	14000	163,357	2287
Carelia	10500	131,238	1378
Klubi 7	7000	137,000	959
Työ	5000	102,000	510
Stambal	2000	137,000	274
Vaakuna	1500	74,000	111
Ideal	1000	162,000	162
Matti Meikäläinen	1000	107,000	107
N:o 111	1000	132,000	132
Yhteensä	173.000	137,555	23797

Malta ja Tähti olivat vanhoja tupakkamerkkejä.

Matti Vänskä laski liikkeelle 10.12.1918 tilapäisiä maksuvälineitä 5 p, 10 p, 25 p ja 50 p.

Nimellisarvoltaan pienimmät viralliset setelit olivat 25 p, 50 p ja 1mk 1918. Nämä poistettiin liikkeestä 1.7.1945.

Eliel Saarisen suunnittelemat uudet setelityypit tulivat vuonna 1922. Kuvassa 500 mk 1922. Specimen. Setaelit poistettiin liikkeestä 28.2.1946.

Matti-tupakan mainos Pellervo-lehdessä maaliskuussa 1925. Mattin laatikkohinta oli 3,75 mk. Savukkeen kappalehinta oli 15 p.

Saima ja Klubi kuuluivat vuosikymmenten ajan suosituimpiin tupakka-merkkeihin.

Fennian mainoskuva Suomen Kuvalehdessä 1928 painotti tupakan myönteisiä seikkoja.

Savukkeista Matti oli poltetuista suosituin. Sen määrä oli yli viisinkertainen seuraavaksi suosituimpaan nähden. Seuraavina olivat Saima, Voima, Fennia ja Carelia. Alempaan keskiryhmään kuuluivat Klubi 7, Työ, Stambal ja Vaakuna. Kalleimpia olivat Fennia, Saima ja Ideal tupakat. Kauppias maksoi tukkuliikkeille vuoden savukkeista 23 797 mk ja asiakkaat kauppiaille muutamia prosentteja enemmän.

Tukkuliikkeet lähettivät suurimmat laskunsa helmikuussa yhteensä 3 265 mk 23 500 tupakasta ja marraskuussa 2 943 mk 23 000 tupakasta. Kevätkausi tupakkaa paloi enemmän kuin syyskaudella. Heinäkuun 1 000 tupakan lasku 128 mk oli vuoden pienin. Joulukuussa tupakan ostolaimeksi 8 000 tupakkaan ja 1 175 mk:n laskuun. Kyläkaupan myymän 173 000 tupakan tukkuhinta oli 23 797 mk sekä siihen lisätty marginaalinen kaupan osuus.

Sikarin poltosta on sanottu, että se on yksi hienostuneimmista tupakkoinnin muodoista. Monien maailman merkkihenkilöiden valokuvat kertovat sikarin polton historiaa. Käsitehtyjen sikarien poltto nähdään usein yhteydessä rentoutumiseen,

Helsingin Tupakkatehtaan Luxus -tupakkamerkkejä

mietiskelyyn ja rauhalliseen yhdessäoloon. Useimmilla sikarinpolttajilla on ollut suosikkisikarinsa. Mannerheim tilasi sisareltaan Sophieltä 300 kappaletta Regina-sikaria vuonna

1916 saksalaisia vastaan Karpaattien pohjoispuolella käymässä ankarana taistelun jälkeen. Sikarin poltto levisi kaikkiin kansan keroksiin myös maaseudulla.

Taulukko 2.

Kyläkaupan sikarien ostot tukkuliikkeistä 1924			
Sikarimerkki	Määrä	Kappale-hinta mk	Summa mk
Kansallissikari	2850	0,68	1939,00
Meksiko	680	0,68	462,40
Nixe	800	0,65	520,00
Americana	500	0,684	342,00
Pikanelli	100	0,84	84,00
Don Pedro	100	0,86	86,00
Yhteensä	5030	0,683	3433,40

Kansallisia symboleja käytettiin monissa tupakkamerkeissä, kuten Fenniassa.

Kansallissikari oli suosituin sikarimerkki. Meksiko, Nixe ja Americana kuuluivat keskiryhmään. Kärkinelikon hintaerot olivat vähäiset. Kalleimpia lajeja Pikanellia ja Don Pedroa ostettiin vähiten.

Prima Fennia ja Industria sikarilaatikoita. Kumpikin laatikko sisälsi 25 sikaria. Laatikkoihin merkitty sikarin kappalehinta oli 1mk.

Piippumainos Suomen Kuvalehdessä 1926.

Taulukko 3.

Kyläkaupan polttotupakkaostot 1924 tukkuliikkeistä			
Kuukausiostot	Kg	A hinta mk	Summa mk
Tammikuu	0	-	-
Helmikuu	6	72	432
Maaliskuu	4	72	288
Huhtikuu	5	72	360
Toukokuu	7	72	504
Kesäkuu	2	72	144
Heinäkuu	5	72	360
Elokuu	3	72	217
Syyskuu	1	72	72
Lokakuu	2	72	144
Marraskuu	2	72	144
Joulukuu	2	72	144
	39	72	2809

Sergei oli ainoa laskuissa mainittu merkki. Hintataso säilyi vakaana läpi vuoden.

Tupakoinnin vanhin muoto on piipun poltto. Sitä pidetään latausvaiheineen kiireettömän polttajan

rauhottavana tupakointilajina. Piipputupakka sisältää samoja ainesosia kuin savukkeet ja poltettaessa sisään hengitettynä yhtä vaarallista kuin savukkeet. Piipun täytön lataamiseen kuuluu polttajien mukaan kol-

**Ostakaa Cirrus
niin olette tyytyväinen!**

Ulkomaisia merkkejä aina varastossa:

Sikareja:
Hollantilaisia sikareja 6, 7, 8, 10 & 12 mk. kpl.
Havana sikareja 9, 10, 12 & 13 mk. kpl.

Savukkeita:
Garrick
Sceptre
Calumet
Three Castles
Abdulla
Khedive

Piipputupakkaa:

	naula
Prince Albert	25:— 1/16
Capstan	50:— 1/4
Traveller	50:— 1/4
Pioner Brand	50:— 1/4
Three Castles	40:— 1/4
Gold Block	70:— 1/4
Durham	12:— 1/16

Kaikkien kotimaisten tehtaitten hienoimpia sikari-, savuke- ja piipputupakka merkkejä.

Kotimaisia piipputupakkauksia:
Nizza Mixture 10:— 50 gr.
Rettigi Sekoitus 65:— 250 gr.

Cirrus patenttupiiput ovat ainoat laatuaan, tyydyttävät kaikkien vaatimukset. Ovat oikeata briaria, varustettuja tehokkaalla öljykokoojalla ja puhdistajalla. Kovakumisuu-kappaleella Smk. 35:—, sarvisuu-kappaleella 40:—.

Sitäpaitsi muita hyviä patentti briar-piippuja varustettuja öljykokoojalla ja puhdistajalla 15, 20, 25, 30 ja 35 markkaan kappaleelta, samoinkuin kaikenlaisia tupakoitsijan tarvetavaroita.

Kaikki tavarat lähetetään viivytyksettä maaseudulle jälkivaatimusta vastaan, suu-remmat tilaukset postivapaasti.

✠

A. B. NIZZA SIKARITUONTI
Aleksanterink. 17 • Mikonk. 7 • Uudenmaank. 2.

Konttori ja varasto Aleksanterink. 17,
Puh. 072 36.

**Safunnaisesti saksalaisia pelikortteja
à 25 ja 30 mk.**

Yllä. Tupakanostajaa odotellessa on mukava itsekin pistää piippuunsa.

Tupakan myyntiä ja piipun polttoa sekä autokoulun ajopeli Savonlinnassa. Suomen Kuvalehti 1928.

Taulukko 4.

Kyläkaupan ja samalla maatilan autokantaan siirryttiin 1920-luvulla. Mutkaisilla ja mäkisillä sorateilla kolhiutuneet rekisterikilvet kertovat tästä. Lähimmälle rautatieasemalle oli yli 30 km.

Kyläkaupan piipputupakkaostot 1924 tukkuliikkeistä

Päiväys 1924	Tukku-liike	Piipputupakka	Kg	A hinta mk	Summa mk
20.3.	S-K J	Väkevä Matti	1	90,00	90,00

Ollen rakennettu samojen periaatteiden mukaan kuin isot vaunut

uusi Chevrolet on todella "iso" vaunu, vaikkakin säästäväsissä koossa

TASAINEN ja tyyni kehitys, joka aina on ollut Chevroletille ominaista, on vuoden 1928 mallissa johtanut loistavaan tulokseen. Chevrolet on nyt rakenteeltaan iso vaunu.

Voiman ja painon suhde on sama kuin suurissa vaunuissa, siksi se onkin nopea ja helppo ohjata. Sillä on ison vaunun miellyttävä joustavuus. Näiden ominaisuuksiensa johdosta se suuresti lähentelee loistovaunuja tuottaen omistajalleen samanlaisen tyydytyksen.

Uusin Chevrolet on pitkä ja matalarakenteinen kuten isot vaunut. Sillä on nelipyöräjarrut ja niistä aivan riippumaton käsijarrujärjestelmä, termostaatti ja

painevoitelu kuten isolla vaunulla sekä äänetön ja joustava käynti. Sillä on ison vaunun ääriävyvät ja upea ulkoasu.

Chevroletin hyväksitunnustettu ja luotettava moottori kansiventtiileineen on tehty vieläkin voimakkaammaksi ja eloisammaksi tärkeiden yksityiskohtaisten parannusten kautta. Koko venttiililaitte on täydellisesti peitetty ja niinmuodoin suojattu pölyltä. Moottori käy äänettömämmin.

Uusi jäähdyttäjä erikoisine ilmankokojineen tuulettajan ympärillä takaa sopivan jäähdytystehon kaikilla nopeusasteilla.

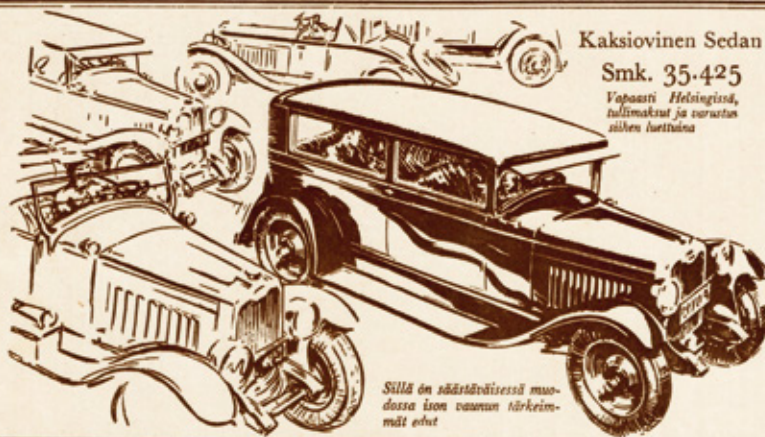
Kaikki yllämainitut parannukset on voitu toteuttaa niin suuressa tuotantomäärässä, että Chevrolet on

entistä halvempi omistaa sekä ajaa.

Hinnat huomattavasti halvemmat

Kahden hengen Chevrolet Roadster maksaa ainoastaan Smk. 32.500, Urheilukupee Smk. 36.750 ja neliovinen Sedan Smk. 37.775. Sarjan upein vaunu, Imperial Landau Sedan maksaa ainoastaan Smk. 39.575 — kaikki vapaasti Helsingissä, tullimaksut ja varustus siihen luettuina.

Seitsemän eri mallia on valittavana. Kaikki ovat rakennetut uudelle matalammalle, pitemmälle ja hujemmalle alustalle, mutta niiden tyyli ja värit vaihtelevat. Lähin Chevrolet-myyjä järjestää mielellään koeajon ja esittää Teille erittäin edulliset maksuehdot. General Motors Nordiska A.B.

CHEVROLET

me vaihetta: "Ensin lapsen sormella, sitten naisen kädellä ja lopuksi miehen peukalolla." Piipun päällimmäinen tupakkakerros sytytetään tasaisesti. Polton jälkeen seurasi piipun rassilla puhdistus.

Kyläkaupan piipputupakan ostoliike oli vähäistä, mutta poltto yleistä. Tähän oli osuutensa muilla ostotupakalaaduilla ja nurkantakaisviljelyllä.

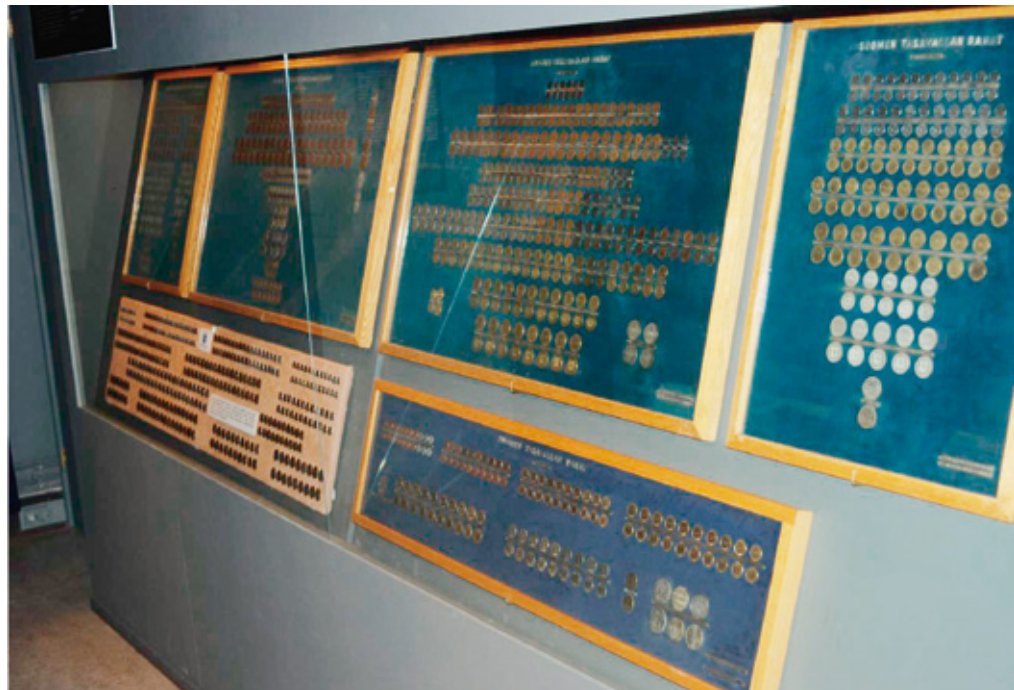
Matti Vänskä kävi myös ulkomaankauppaa. Hän osti viljaa ja suolaa Pietarista. Maaseutukauppaa ympäröivästä erämaasta hankittua riistaa hän myi Pietariin huomattavat määrät. Hän hoiti yli 20 vuoden ajan kylän voikauppaa Manchesteriin.

Yhden kyläkaupan vuoden tupakkaostojen läpileikkauksen tuloksia ei voi yleistää. Kysymys on suhteellisen syrjäisen Itä-Suomen seudun toiminnosta. Asutuskeskusten tupakkaa myyneiden liikkeiden tulokset lienevät poikenneet huomattavastikin kyläkaupan ostoista. Useat tekijät saattoivat vaikuttaa samankin kauppaliikkeen myynnin vaihteluihin eri vuosina. Savo-Karjala Joensuu hallitsi tupakan tukkuliikekauppaa Pohjois-Karjalassa. Tupakka rahdattiin Joensuuhun rautateitse. Tupakkakaupassa liikuivat suuret rahamäärät. Monet polttivat vähiä varojaan ja samalla leivänsyrjänsä. Terveyshaittojen pohdiskelu jäi myöhemmäksi.

Oulun Säästöpankin rahakokoelma

Oulussa, Pohjois-Pohjanmaan museossa, on esillä näyttävä ja mielenkiintoinen rahakokoelma. Se sisältää lähes kaikki normaalisti lyödyt suomalaiset kolikot vuodesta 1864 vuoteen 2001 joitakin varianteja lukuun ottamatta. Alkuperäinen kokoelma on ollut koottuna neljään tauluun, nyt laajennettuna kuuteen, ja kokoelma on myös eräs harvoista Pohjois-Suomessa julkisesti esillä olevista. Rahakokoelman syntyyn ovat vaikuttaneet merkittävästi markan 100-vuotisjuhla vuonna 1960, majuri Jorma Ränkipohja ja Oulun Säästöpankki. 1960-luvun jälkeen jälkeä kokoelmaa on kartutettu useammassa vaiheessa. Tässä artikkelissa perehdytään kokoelman syntyhistoriaan niiltä osin, kuin tietoa on ollut saatavissa.

Kokoelmaan kuuluvat rahat ovat keskimääräistä parempikuntoisia, osin erittäin hyväkuntoisia. Ne ovat kaikki kahtena kappaleena, jolloin

Ohessa kokoelma nykyasussa.

niistä ovat näkyvillä sekä kruuna-että klaavapuolet. Lisäksi kokoelmaan on koottu joitakin 1960-luvun vaihteessa tunnettuja varianteja, mutta esimerkiksi rahamestarien etukirjaimien aiheuttamia poikkeuksia ei ole huomioitu. Rahatauluista myös puuttuvat ”superharvinaisuudet” 1 mk 1870 ja 2 mk 1867.

Majuri Jorma Ränkipohja ja kokoelman synty

Museon rahataulut ovat eläkkeelle siirtyneen majuri Jorma Ränkipohjan luomuksia. Majuri Ränkipohja, oli sen ajan eturivin numismaatikko.¹ Hän oli syntynyt eri lähteiden mukaan joko vuonna 1906 tai vuonna 1909², ja hän jäi eläkkeelle sotilasvirastaan 1950-luvulla. Ränkipohja, aikaisemmin Rängman³, oli aloittanut rahojen keräilyn jo ennen sotia, ja hän liittyi Suomen Numismaattiseen yhdistykseen vuonna 1953. Hän laati kolme taskukokoista hin-

nastoa vuosina 1960–1967. Ne olivat ensimmäiset, joissa oli valokuvat kaikista maamme rahatyypeistä⁴. Rahaluetteloon oli merkitty tähdellä 27 harvinaisinta kolikkoa, joita hän halusi ostaa.

Ansioidensa ja ilmeisten kontaktiensa vuoksi majuri Ränkipohja sai inventoida Rahapajan kätköissä olevat vanhat rahat. Voi myös olettaa, että juuri hän otti yhteyttä muihin pankkeihin tarjoutuen selvittämään pankkien holveissa olevien vanhojen rahojen arvoa. Yhteistyö edistyi ainakin säästöpankkien kanssa hyvin, kuten jatkokehityksestä voi havaita. Todennäköisesti SKOP-pankki⁵ oli ensimmäinen yhteistyökumppani, jonka kanssa valmistettiin neljään tammikehyksiseen tauluun sijoitettu kokonaisuus.

Vuonna 1960 säästöpankeilla oli jo oma mainososasto, joka ideoi markka-rahayksikön 100-vuotisjuhlaa, vanhojen rahojen sekä valmistuvien rahataulujen käyttöä mainonnassa.

1) Tieto Hannu Männistö puhelimitse 28.9.2012
 2) Vuosi 1906, Pohjois-Pohjanmaan museon lahjoitustaulu. Vuosi 1909 Suomen sukututkimusseuran julkaisu, Genos 28 (1957) URL- http://www.genealogia.fi/genos/28/28_52.htm
 3) Genos 28 (1957)
 4) Hannu Männistö, Numismaatikko 1/1985
 5) SKOP, Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki

Sanomissa julkaistiin oheinen kuva. Siinä mainospäällikkö Väinö Hieta esittelee kokoelman toista taulua, jossa olivat Nikolai II:n rahat. Vasta valmistunut neljän taulun rahakokoelma oli tällöin esillä SKOP-pankissa.

mahdollisia syitä kyseiseen täydennykseen, totesimme, että syyn täytyy olla paikallinen.

On mahdollista, että viidennen taulun kokoaminen liittyy Oulun Numismaattisen kerhon 10-vuotisjuhliin kyseisenä vuonna tai kaupungissa vuonna 1973 pidettyyn Suomen Numismaattikoliiton liittokokoukseen. Iso osa oululaisista pankinjohtajista kuului tällöin Oulun Numismaattiseen kerhoon ja tiedonkulku oli hyvin luontevaa keräilijöiden kesken.

1970- ja 1980-luvulla koettiin useita säästöpankkifusioita. Oululaiset säästöpankit fuusioituivat ensin keskenään ja myöhemmin koko maakunnan kattavaksi Oulun Aluesäästöpankiksi. Rahataulut olivat nyt Oulun Aluesäästöpankin omaisuutta.

Säästöpankkien pilkkominen ja omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal

1990-luvun pankkikriisin myötä säästöpankit, myös Oulun Aluesäästöpankki fuusioitiin Suomen säästöpankiksi, SSP Oy. Kun kyseisen pankin vakavaraisuus kaikesta huolimatta heikkeni ja konkurssi uhkasi, Suomen Säästöpankki ja SKOP pilkkottiin valtion toimesta jäljelle jääneiden pankkien kesken. Vastaanottavia pankkeja olivat KOP, SYP, Osuuspankki ja Postipankki. Säästöpankkien muu omaisuus siirrettiin omaisuudenhoitoyhtiö Arsenalille, jota myös roskapankiksi kutsuttiin. Arsenalin tehtävä oli realisoida säästöpankkien omaisuus parhaalla mahdollisella hinnalla.

Ränkipohjan kokoamat rahataulut joutuvat myös konkurssipyörietyksen keskelle. Hannu Männistö kertoi olleensa tähän aikaan vuosikautia Skopin numismaattikona ja Säästöpankkimuseon intendenttinä. Säästöpankkien konkurssin jälkeen työnantajaksi vaihtui omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal. Työtehtäväksi muodostui säästöpankkien rahakokoelmien inventointi ja realisoinnissa avustaminen.

Männistö kertoi, että osa rahatauluista oli kärsinyt pahoin konkurssista. Laseja oli rikki, ja rahoja oli yritetty irrottaa alustastaan. Inventoinnin yhteydessä todettiin, että ra-

Kyseisen vuoden huhtikuun yhdeksäntenä Helsingin

Rahatauluihin sijoitettuja kolikkokokoelmia 1864–1960/1962 tehtiin SKOP:n taulujen jälkeen vielä todennäköisesti neljä⁶. Niissä kaikissa on yhteisenä piirteenä tammitset kehukset, kankainen tausta ja hopeinen jakorima, johon on stanssattu vuosiluvut sekä vihreä tai punainen värikoodi osoittamaan rahojen harvinaisuutta. Vihreä väri kuvasi harvinaista rahaa ja punainen erittäin harvinaista rahaa. Kaikki rahat oli liimattu taustaansa.

Männistön mukaan toinen neljän taulun kokoelma sijoitettiin Säästöpankkiliiton tiloihin, Säästöpankkiopistolle Espooseen. Kolmas päättyi Helsingin Suomalaiseen Säästöpankkiin ja neljäs johonkin Hämeen säästöpankkiin. Tästä muistitiedot ovat epävarmimmat. On myös mahdollista, että tauluja

valmistettiin muihinkin säästöpankkeihin.

Myös Oulun Säästöpankki tilasi omat taulunsa. Ränkipohja kutsuttiin inventoimaan pankin vanhojen rahojen varastot, sekä rakentamaan ja täydentämään kokoelmat neljäksi tauluksi⁷. Oulun taulujen valmistusvuosi ei ole tiedossa, mutta se on todennäköisesti ollut vuosi 1962, sillä se on alkuperäisten taulujen kolikkojen tuorein löytövuosi.

Oulun Säästöpankin kokoelma

Tämän artikkelin kirjoittaja näki neljän taulun kokoelman ensimmäisen kerran vuonna 1969 tai 1970 Säästöpankin messuosastolla Raahessa. Vaikuttava kokemus, joka ehkä osaltaan on ollut johdattamassa numismaatiikan pariin myöhemminä vuosina.

Vuonna 1972 Oulun Säästöpankin kokoelmaan lisättiin viides taulu, joka sisältää kolikot vuosilta 1963–1972. Muihin kokoelmiin ei tehty vastaavaa täydennystä. Kun pohdimme Hannu Männistön kanssa

6) Hannu Männistö 28.9.2012

7) Pohjois- Pohjanmaan museon rahataulujen vieressä on kyltti, jossa on maininta asiasta.

-yritysten nimet. Lahjoittajia oli yhteensä viisitoista. Lahjoitus kirjattiin museon kokoelmiin 30.5.1995.

Lahjoituksessa mukana olleiden numismaatikkojen nimistä ei ole tarkempaa tietoa. Voisi kuitenkin arvailla, että nimen Suomalainen Klubi takaa löytyy sen isännöitsijä ja SYP-pankin johtaja, Oulun Numismaattisen kerhon entinen puheenjohtaja, Kari Reponen. Pohjalainen Kirjakauppan takaa löytyy Oulun Numismaattisen kerhon pitkäaikainen hallituksen jäsen ja varapuheenjohtaja Arvo Rounaja. Elektrobit oy -nimi on liitettävissä kerhon entiseen sihteerin, konsuli Veikko Hulkkoon.

Lahjoituksesta on muodostunut merkittävä paikallinen kulttuuriteko ja Oulun museon rahaosaston helmi. Suomalaiselle numismaatikolle kokoelma on tärkeä kesälomatmatkan kohde.

hat on todella liimattu alustansa ja niitä ei saa irti keräilykuntoisena. Harvinaisia rahoja ei myöskään ole kahta kappaletta, vaan kääntöpuoli kuului yleisesti tavattavalle vuosiluvulle.

Hannu Männistö totesi puhelinkeskustelussamme, että rahataulujen arvo ei ole yksittäisissä rahoissa, vaan kokonaisuudessa. Rahoja ei voi enää irrottaa keräilykuntoisina ja ne tuleekin säilyttää alkuperäisissä kehyksissään. Taulut ovat kuitenkin näyttäviä kokonaisuuksia, ja ne kertovat numismaatikolle paljon menneisyyden keräilytavoista.

Oulun museon rahataulujen lisäksi ainakin yksi, kenties kolme kokonaisuutta on vielä jäljellä. Helsingin Suomalaisen Säästöpankin rahataulut, osin rikottuina, myytiin kokonaisuudessaan Holmaston huutokaupassa 1990-luvun puolivälissä. Suomen Säästöpankkiliiton kokoelma oli näytteillä Säästöpankkiopiston aulassa Espoossa. Sen nykyinen sijoituspaikka ei ole tiedossa. SKOP:n kokoelma on tietävästi vakuutusyhtiö Verdandilla⁸ Turussa. Myöskään Hämeen mahdollisista tauluista ei ole tarkempaa tietoa. Säästöpankkien arkistot ja rahakokoelmien syntyyn liittyviä tarkempia tietoja on löydettävissä Säästöpankkimuseosta Hämeenlinnasta ja Kansallismuseosta Helsingistä.

Oulun Säästöpankin kokoelman "pelastaminen"

Oulun Säästöpankin Oulun alueen rahakokoelma siirtyi myös vuonna 1992 valtion omistaman roska-pankin Arsenalin omistukseen. Tässä vaiheessa Oulun Numismaattisen kerhon liikemies- ja pankkimiesjäsenet havahtuivat ja halusivat estää kokoelman hajoamisen.

Vuonna 1995 he keräsivät edustamiltaan yrityksiltä ja liikekumppaneiltaan varoja, ja lahjoittivat ne Pohjois-Pohjanmaan museolle rahakokoelman ostoa varten. Museon seinällä oleva kyltti rahataulujen vieressä esittää taustayhteisöjen ja

Rahakokoelma täydentyy

Vuonna 2008 Oulussa pidettiin Numismaattikkoliiton syyskokous. Oulun museon rahaosasto oli sunnuntaiaamun vierailukohtena. Tarkastelimme siellä muun muassa keisari Aleksanteri I:n Oulun kaupungille lahjoittamaa kultamitalia sekä säästöpankkien rahatauluja. Kokemuksesta haltioituneena

Alla olevassa kuvassa on lahjoituksen organisoinut Juha Vuorio, Oulun Numismaattisen kerhon jäsen. Kuvassimme taulut helmikuussa 2012 viimeisimmän lahjoituksen yhteydessä museonjohtajan luvalla.

8) Nimenmuutoksen jälkeen Veritas. Tiedot sijoituspaikoista Hannu Männistö

6. Rahataulujen kuvat

TAULU 1, Suurruhtinaskunnan rahat, Aleksanteri I ja Aleksanteri II, 1864–1894

TAULU 2, Suurruhtinaskunnan rahat, Nikolai II, 1895–1917
Tämä taulu on siis samankaltainen kuin Helsingin Sanomissa 9.4.1960 esitelty taulu.

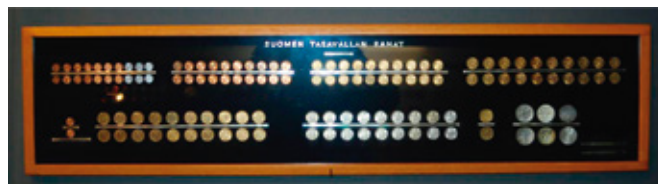

TAULU 3, Tasavallan rahat 1918–1952.

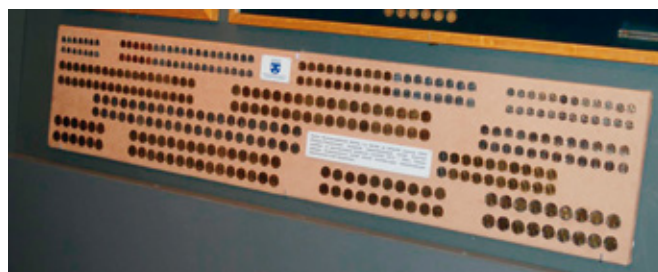
TAULU 4, Tasavallan rahat 1952–1962

Nämä neljä ensimmäistä taulua yhdessä muodostavat majuri Ränkipohjan kokoaman kokonaisuuden markan 100-vuotisesta historiasta.

TAULU 5, Tasavallan rahat 1963–1972

Vuonna 1972 koottiin viides taulu. Kannattaa huomata, että vuoden 1963 pennistä ovat esillä sekä Helsingin ja Leningradin painokset.

TAULU 6, ONK LAHJOITUS 1, Markka- arvoiset kolikot 1973–2001

ONK LAHJOITUS 2, Suomessa liikkeelle lasketut eurokolikot 1999–2009
Ei esillä

ryhmä Oulun Numismaattisen kerhon jäseniä ehdotti kokoelman täydentämistä. Numismaattisen kerhon kokous päättikin täydentää kokoelmaa puuttuvien käyttörahojen osalta. Jäsenistön kesken pidettiin lahjoitustalkoot. Joiltakin saatiin useita, toisilta vain muutama puuttuva kolikko. Lahjoituskeräyksen vastuuhenkilönä toimi Juha Vuorio, kuten myös myöhemmissä lahjoituksissa. Kokoelman täyden-

nysosa, joka käsittää käyttökolikot 1973–2001, lahjoitettiin vuonna 2009 Oulun museolle. Lahjoitetut kolikot muodostavat nykyään kokoelman kuudennen taulun. Myöhemmin lahjoitusta täydennettiin vielä eurokolikkolahjoituksella vuosilta 1999–2009. Ne eivät ole esillä museon perusnäyttelyssä.

Oulun Numismaattinen kerho täytti 50 vuotta maaliskuussa 2012. Merkkivuoden kunniaksi kerhon

kokous teki päätöksen lahjoittaa museolle kaikki markkamääräiset hopeiset juhlarahat vuosilta 1952–2001 kahtena kappaleena. Lahjoitus sisälsi yli kilon puhdasta hopeaa. Oulun Numismaattinen kerho esitti toiveen, että hopeisten juhlarahojen lahjoitus laitettaisiin myös yleisön nähtäville. Se ei ole ainakaan vielä esillä ehkä tilanpuutteen vuoksi.

ONK LAHJOITUS 3, Markka- arvoiset hopeajuhlarahat 1952–2001

Oulun Numismaattisen kerhon 50-vuotisjuhlien merkeissä 2012 kerho rahoitti hopeisten markka-arvoisten juhlarahojen lahjoituksen Pohjois-Pohjanmaan museolle. Rahoja oli jokaista yksilöä kaksi kappaletta, yhteensä 74 kappaletta. Lahjoituksen toivottiin edistävän numismatiikkaa ja olevan esillä yleisön nähtävillä mahdollisimman paljon.

Oheisessa kuvassa ovat lahjoituksen vastaanottaja vs. museon johtaja Pasi Kovalainen ja Oulun numismaattisen kerhon jäsen Juha Vuorio. Lahjoitus sisälsi yli kilon puhdasta hopeaa. Hopean maailmanmarkkinahinta oli lahjoitushetkellä korkeampi kuin niiden keräilyarvo, paljon yli 1000 euroa.

7. LÄHTEET:

1. Oulun Numismaattisen kerhon arkistot
2. Genos 28 (1957),
URL-http://www.genealogia.fi/genos/28/28_52.htm
3. Pohjois-Pohjanmaan museon lahjoituskirja 30.5.1995
4. Numismaatikko 1/1985, s 4–12, Hannu Männistön artikkeli
5. Puhelinkeskustelu Hannu Männistön kanssa 28.9.2012
6. Sähköposti 25.10.2012 Hannu Männistö

216	Tyyntenmeren valtiot 168-2006, 9 seteliä (Cookin saaret, Fidzi, Papua-Uusi-Guinea, Samoa, Salomonsaaret, Tonga, Vanuatu).....	9-10	18,-	Poletteja		
217	Liettua: 0,10, 0,20, 1, 3, 5, 10, 25, 50 ja 100 talonas 1991, P29a, 30, 32a, 33a, 34b, 35b, 36a, 37b, 38b sekä Latvia: 2 Latvian ruplaa 1992 (3), P 39 ja N:liitto; 25 rpl. 1961, 50 ja 100 rpl. 1991, P 234, 242 ja 243 sekä...	4-8	15,-	Tarvikkeita		
218	Venäjä: 1 rpl. 1898, 3 rpl. 1905, 10 rpl. 09, 100 rpl. 1910 ja 500 rpl. 1912, P 1, 9, 11, 13 ja 14.....	4-7	12,-	219	Pohjolan Pesula Oy, 13 kpl.	5 8,-
				220	kolikkoraameja n. 300 kpl. 50 x 50 mm, muovisia ja pahvisia, useita eri kokoja, Raha-apajan muovisia kansiolehtiä em. raameille (17 kpl) + 40 kpl beigen värisiä välilehtiä, käyttämättömiä	25,-
				221	75 kpl mitalien jalustoja, KUVA	20,-

Mitalitaiteen Killan huutokaupan 10.12.2012 kohde 50.

Killan vuosikirjan 2012 sivulta 35 löytyy tieto mitalista. Se on Suomen taideteollisuusyhdistyksen palkintomitali vuodelta 1881.

Aimo Linkosalmi

Kohde nro 221

SUURET KIITOKSET

Suomen Rahapajan toimitusjohtaja Paul Gustafssonille valaisevasta artikkelista Numismaatikko 5/2013 artikkelini 4/2013 johdosta koskien juhlarahojen hinnoittelua. Yleisesti ottaen olen (kuten toivottavasti moni muukin numismaatikko) erittäin tyytyväinen siihen, että a) tj Gustafsson laati lehtemme valaisevan kirjoituksen asian tiimoilta ja b) selvensi juhlarahojen ulosmyyntihinnan kustannusrakennetta. Tämän tyyppistä keskustelua toivoisin olevan enemmältikin lehtemme sivuilla.

Sen verran kyllä vielä taloustieteilijänä kritisaisin Rahapajan (ja Suomen valtion) politiikkaa, että rahan ulosmyyntihinnan pitäisi olla yhtä suuri, kuin rahan nimellisarvo. Kannattaisiko rahapajan lyödä tuotteidensa

nimellisarvoksi raaka-aineen + muiden kustannusten + kohtuullisen voiton huomioimisen jälkeen jäävä kustannuserä, mikä olisi samalla tuotteen ulosmyyntihinta. Jälkimarkkinat puolestaan määräytyisivät nimellisarvon, kysynnän ja tarjonnan sekä keräilyarvon perusteella

Vielä eräs asia, mihin toivoisin saavani selvennystä, on Suomen Rahapajan ja Rahapaja Monetan välinen suhde – tietääkseni rahapaja Moneta on ulkomaalaisomistuksessa, mutta en ole varma kyseisten instanssien suhteesta toisiinsa ja Suomen valtioon.

Y.T.

Jussi Y. Hyry

Numismaatikko, Kajaani

Hyvä numismaatikko Jussi Y. Hyry,

kiitos vastauksestanne ja kiinnostavan keskustelun avaamisesta. Teemme mielellämme yhteistyötä numismaatikkojen kanssa ja kerromme lisää toiminnastamme.

Esititte mielenkiintoisen ehdotuksen juhlarahojen nimellisarvon määrittämisestä sellaiseksi, että nimellisarvo perustuisi juhlarahan valmistus- ja suunnittelukuluihin sekä kulloinkin noteerattavaan raaka-ainehintaan. Juhlarahoja valmistetaan kysynnän mukaan koko julkaisuvuoden ajan. Tästä syystä ehdotuksen toteuttaminen johtaisi erikoiseen menettelyyn, jossa jokainen valmistuserä saisi uuden nimellisarvon raaka-ainehinnan muuttuessa. Tällöin jokainen valmistuserä vaatisi myös uuden asetuksen valtiovarainministeriöstä. Näyttääkin siltä, että ehdotuksen toteuttaminen olisi käytännössä haasteellista toteuttaa.

Numismaatikko Hyry, kysyitte lisätietoja Suomen Rahapaja Oy:n ja Oy Nordic Monetan Ab:n (nykyiseltä

aputoiminimeltään Suomen Moneta, entinen Rahapaja Moneta) suhteesta. Suomen Rahapaja Oy myi omistuksensa Nordic Monetasta keväällä 2010. Nordic Moneta on nykyään kokonaan norjalaisen Samlerhuset -konsernin omistuksessa. Yhtiö toimii jälleenmyyjänä keräilytuotteillemme. Suomen Rahapajalla on tällä hetkellä 17 keräilytuotteiden jälleenmyyjää Suomessa.

Vuodesta 2010 alkaen yksityisasiakkaat ovat voineet ostaa juhlarahoja ja rahasarjoja myös suoraan Suomen Rahapajan verkkokaupasta. Nykyään uusien toimitilojen myötä Suomen Rahapaja toivottaa joka kuun ensimmäinen arkimaanantai klo 14–18 tervetulleeksi kaikki suomalaisista juhlarahoista kiinnostuneet yhtiön tehtaanmyymälään Vantaalle.

Ystävällisin terveisin,

Paul Gustafsson

Suomen Rahapajan toimitusjohtaja, Vantaa

110.b Lahti. 2001 mitali Au/ag 33gr proof.....	9-10	250,-	128. 5mk 1963 ei lit 2perät.....	9	10,-
Ulkol. kolikot			129. 5mk 1963 lit.b tähti r.rep.....	4	6,-
111. Venäjä 1-2 kop 1797-1840 (7 kpl) os.puh.....	3-4	15,-	130. 5mk 1945.A + 10mk 45 A+B.....	4-6	6,-
112. Venäjä 5kop 1763.....	3-4	12,-	131. 10mk 1963 litt.A AJ-srj.....	4	8,-
113. Venäjä 5kop 1770 EM.....	4	15,-	132. 10mk 1963 lit.A tähti.....	8	6,-
114. Venäjä 5kop 1780 EM.....	4	15,-	133. 10mk 1980 tähti + 1986 1199srj 3kpl.....	6-8	12,-
115.a Venäjä 5kop 1792 EM.....	3-4	12,-	134. 20mk 1945.B + 50mk 39.....	4	8,-
115.b Venäjä 5kop 1793 EM.....	4	15,-	135. 50mk 1986+100mk 39 p.k.vaj 2 n.rkää.....	4	8,-
116. Bermuda 1dol 1972 Ag proof.....	9-10	15,-	136. 50mk 1986+100mk 63.A.....	5	12,-
117. Viro 2sen 1934+10sen 31 + 20sen 35 + 50sen 36 + 1kr 34 + 2kr 30.....	5-6	20,-	137. 100mk 1922 lit.C.....	4	10,-
118. Slovenia 3euroa 2008,09,10,11.....	8-9	15,-	138. 100mk 1957 (3kpl).....	4-5	10,-
119. Ruotsi 1/6 daler 1777.....	5-6	15,-	139. 500mk 1945 lit.B n.rkä.....	4	50,-
120. Panama 5 balboa 1970.....	6	12,-	140. 500mk 1986 B.srj.....	7	100,-
121. M. Theresia taalari 1760.....	3-4	12,-	141. 1000mk 1922 lit.C/I rkä,prv.....	3	50,-
122. Hollanti 2,5 gult 1969-80 (7).....	7-8	12,-	142. 1000mk 1922 litC/II nrkä,prv.....	4	50,-
123. Albania 50leke 1987 proof (168gr).....	9-10	120,-	143. 1000mk 1945 lit.A n.rkä.....	6	70,-
124. Gibraltar 1grouw 1970.....	8	8,-	144. 1000mk 1945 lit.B.....	4	65,-
125. Bahama 2dol 1974.....	8	8,-	145. 1000mk 1955.....	7	65,-
Setelit			146. 20 euroa Specimen.....	9	35,-
126. 25p+50p 1918 + 1mk 15.A,16,18.....	4-6	10,-	147. Viro 1-500kroon 1991-94 (8 eril).....	6-8	12,-
127. 5mk 1963 ei litt + lit.b.....	4-6	5,-	148. Jugoslavia 5000din 1985 (Tito).....	7-8	5,-
			149. Käyttämättömiä set. (28 valt).....	9	29,-
			150. Setelikokoelma kansiossa (101 valtiota).....	8-9	200,-

Huutokaupat

Huutokaupat ovat aina mielenkiintoisia, ovat ne sitten tehty aiheesta kuin aiheesta. On mielenkiintoista katsoa meklarin ja muiden huutokaupan järjestäjien toimintaa. Tietenkin numismaattikkona sydäntä lähinnä ovat numismaattiset huutokaupat. Olen harrastanut alaa lähes kuusivuosisikymmentä ja olen huomannut, miten hieno ja taloudellinen tapa on hankkia puuttuvia kohteita huutokaupalla. Olen ollut myös myötävaikuttamassa ja avustamassa huutokaupan järjestelyissä. Olen tietoinen myös siitä, että huutokaupan tekeminen on haastavaa ja tietoa vaativaa sekä aikaa vievää toimintaa. Harrastuksen aikana on tullut nähtyä monenlaisia huutokauppoja ja moneen olen paikalla olon lisäksi, tehnyt kirjallisia tarjouksia. Numismaattiset huutokaupat ovat kehittyneet ajansaatossa hienosti parempaan suuntaan monessa suhteessa. Hienoa on ollut, että Numismaattikko-lehdissä on ollut paljon huutokauppalistoja meille numismaattikoille.

Numismaattisissa huutokaupoissa kiinnostaa ennen kaikkea se, miten luotettavasti ne ovat listattuna myynti-luetteloon. Luettelon sisälöstä paljastuu monesti tekijän ammattitaito. Edellä mainituista seikoista johtuen tuli mieleeni, että

pitää kirjoittaa siitä, miten näen huutokaupan asiakkaan silmin. Ensinnäkin huutokauppa voidaan toteuttaa kokonaan manuaalisesti tai tietokoneavusteisesti hyvin monella tavalla, niin laadullisesti kuin toiminnoiltaan. Täydelliseen huutokauppaan kuuluu hyvin laaditut kohdeluettelot, jotka pitävät paikkansa myös kuntoluokituksen suhteen. Lisäksi niissä tarjolla olevat kohteet ovat ryhmiteltyinä aihepiirin tai sisälön mukaan eri otsikoiden alle. Hyvin organisoidusta huutokaupasta jää myös asiakkaalle selkeä luettelo saamistaan huudoista maksukuitteineen.

Tässä asiakkaan toivomuslista meklarille ja huutokaupan tekijälle, johon uskoisin lähes kaikkien asiakkaiden yhtyvän:

1. tarjous huutokauppaan pitäisi aina olla mahdollista tehdä sähköisessä muodossa (sähköposti)
2. kohteet ovat aihepiireittäin luettelossa
3. kohde on hyvin yksilöitynä, niin että sen variaatio/t käyvät selville
4. mieluummin paremmat kohteet yksittäisinä variaatio- ja muine tietoineen
5. kuntoluokitus liiton ohjeiden mukaisena

6. lähtöhinnat realistisina ja niin, että ne vastaavat kuntoluokitusta
7. huutokaupasta pitäisi muodostua ostajalle dokumentti ja kuitti arkistoitavaksi

Mikäli huutokauppa täyttää nämä edellä mainitut kriteerit, uskon, että myytävät kohteet tekevät entistä paremmin kauppansa ja parempaan hintaan. Tämä tosin aiheuttaa jonkin verran lisätyötä tekijälle. Mutta asiakas saa ennakkoon varmuuden siitä, että hän ei ole huutamassa viidettä kertaa variaatiota, joka hänellä on ollut jo kymmenen vuotta. Kohteiden yksilöinnissä suomalaisilla kohteilla ehdottaisin käytettäväksi SNY:n käyttämää numerointia ja mikäli se ei riitä niin silloin jotakin muuta täydellisempää, joka mainitaan luettelossa. Ulkomaisista kohteista voidaan hyvällä syyllä käyttää Krausen luetteloiden numerointia ja Euro-rahojen kohdalla voisi käyttää vaihtoehtoisesti Krausea tai Leuchtturmkatalogin numerointia.

Kevennys; numismaattikko tapasi blondin ja esitteli itsensä; olen numismaattikko eli rahojen kerääjä, johon blondi vastasi; ai ennen niitä sanottiin kerjäläisiksi.

Veikko Wuorinen

Vapautuksen ritarikunta

Ordre de la Libération

Ritarikunta perustettiin kenraali de Gaullen toimesta käskykirjeellä nro. 7 Brazzavillessä¹ 17.11.1940. Ritarikunnan perustamista edelsi Vapaan Ranskan perustamista ja Ranskan siirtomaiden hallintoa tehdyt sopimukset 27.10.1940. De Gaullen tarkoituksena oli luoda uusi eksklusiivinen ritarikunta Vapaan Ranskan puolesta taistelevia palkitsemaan.² Ritarikunnan hallinnosta ja sen merkin ulkomuodosta päätettiin 29.1.1941. Ritarikunta perustettiin palkitsemaan yksilöitä ja yhteisöjä poikkeuksellisesta ansioitumisesta Ranskan vapautustaistelussa toisen maailmansodan aikana.

Alun perin kunnianosoituksen kantajaa oli tarkoitus kutsua "Vapautuksen ristiretkeläisiksi" (Croisés de la Libération), mutta päätettiin lopulta titteliin "Vapautuksen kumppanit" (Compagnons de la Libération). Ritarikunnassa on vain yksi luokka ja se on Ranskan kunniamerkkien hierarkiassa toisena, ylempänä on vain Kunnialegioona. Ritarikunnan historian ainoa suurmestari on ollut sen perustaja, kenraali ja myöhemmin presidentti de Gaulle. Ritarikunnan merkin suunnitteli Vapaan Ranskan joukkojen kapteeni Tony Mella. Ritarikunnan nykyinen kansleri on professori François Jacob.

Vapautuksen ritarikunnan merkki

Ritarikunnan merkki koostuu kiillotetun pronssisesta kilvestä, jonka etupuolella on alaspäin osoittava

Kuva 1. Georges Catrouille ja Edgard de Larminatille myönnetyt Vapautuksen ritariristit 1. tyypin nauhoilla.

roomalaistyylinen gladius-miekka. Miekan terän päällä lepää Vapaan Ranskan tunnuksena käytetty mustan emalinen Lorrainen risti. Merkin kääntöpuolella on reliefi kaiverruksena teksti "PATRIAM SERVANDO VICTORIAM TULIT" (Hän oli voittoa isänmaan puolustamisessa).

Ritarikunnan merkin nauha on 36 mm leveä ja sitä on ollut kaksi erilaista tyyppiä:

1. tyypissä (1940 – 8/9.1942) vihreän nauhan läpi kulkee kolme viisitoa mustaa raitaa.

2. tyypissä (8/9.1942–) vihreän nauhassa ovat mustat 4 mm paksut reunaraidat ja niin ikään kaksi mustaa 1 mm levyistä sivuraitaa, 11 mm päässä reunoista. Vihreä väri symboloi

toivoa ja musta surua, kuvastuen Ranskan tilaa vuonna 1940.

Suurmestarin kaulaketju koostuu yhdeksästä kultaisesta lenkistä, joita yhdistävät vihreän emaliset Lorrainen ristit. Kaulaketjun merkki on ovaalin muotoinen ja sen keskellä on säteilevien liekkien ympäröimänä ritarikunnan tunnus. Ritarikunnan merkki kiinnittyy ketjuun kahden ristityn miekan ja ritarikunnan moton sisältävän koristeen kautta. Jokaisessa kaulaketjun lenkissä on kahden Ranskan valtakuntaan kuuluneen alueen nimeä. Kaulaketjun on suunnitellut Gilbert Poillerat.

Ritarikunnan ristiä kannetaan pienessä nauhassa vasemmalla puolella rintaa.

Mitat

Luokka	Kilven läpimitta	Miekan mitat
Ritariristi	33 mm X 30 mm	60 mm X 7 mm

1) Brazzaville on nykyisen Kongon tasavallan pääkaupunki. Kaupunki toimi toisen maailmansodan aikana Vapaan Ranskan pääkaupunkina Ranskan ollessa saksalaisten miehityksen alla.

2) De Gaulle ei halunnut korvata Ranskan valtion myöntämää Kunnialegioonaa, mutta hän tarvitsi silti uuden ritarikunnan jonka tuli olla erityisen korkeatasoinen. Eritoten siksi että marsalkka Pétainin johtama Vichyn Ranska myönsi samanaikaisesti Kunnialegioonaa.

Kuva 2. Philippe Leclerc de Hauteclouche myönnetty Vapautuksen ritariristi 2. tyypin nauhalla.

Ritarikunnan ristin ensimmäinen malli valmistettiin Cartier-liikkeen toimesta Lontoossa ja ensimmäiset myönnetyt ristit valmisti John Pinches Lontoossa. Ristejä ennen ja jälkeen toisen maailmansodan on valmistettu ympäri maailman liitoutuneiden hallitsemilla siirtomaalueilla lukuisten Lontoon ja Pariisin liikkeiden ohella. Siksi erilaisia pieniä eroja sisältäviä tyyppisiä on olemassa kymmenittäin ja ritarikunnan ristejä valmistetaan edelleen.

Vapautuksen ritarikunnan myönnot

Ritarikuntaa myönnettiin poikkeuksellisista teosta Vapaan Ranskan joukoille sekä vastarintataistelijoiden. 10.8.1945 ritarikunnan saatua säännösten miehityksestä vapautuneen Ranskan ritarikuntien joukossa³, sitä myönnettiin ”sotilas- ja siviilijäsenien jäsenille jotka ovat ansioituneet Ranskan ja sen imperiumin vapauttamisessa”. Myöntöjä tehtiin sotilaille ja siviileille sekä myös sotilasyksiköille ja yhteisöille. Myöntämistä ei rajoittanut mikään muu tekijä kuin itse tekojen poikkeuksellisuus. Ritarikunnan myöntöseremonia oli nimeltään ”prise d’armes”. Seremoniassa kunnian-

osoituksen saaja kutsutaan paikalle nimellä ja tittelillä, annetaan ritarikunnan merkki ja samalla kerrotaan ”Nous vous reconnaissons comme notre Compagnon pour la libération de la France dans l’honneur et par la Victoire” (tunnustamme täten sinut Ranskan vapautuksen kumppaniksi, kunniaa ja voitossa).

Ritarikunnan ensimmäiset myönnot tehtiin 29.1.1941 ja ensimmäiset Vapautuksen ritarikunnalla palkitut olivat: Henri Bouquillard, Felix Eboue, Emmanuel d’Harcourt, Edmond Popieul ja Georges Thierry Argenlieu⁴. Heistä muodostettiin samalla ritarikunnan ensimmäinen hallitus ja ensimmäiseksi kasleriksi tuli laivaston kapteeni Argenlieu.

Ritarikuntaa on myönnetty sen olemassaolon aikana seuraavasti:

Palkitut	Lukumäärä
Henkilöt	1038
Sotilasyksiköt	18
Kaupungit	5
Yhteensä	1061

Sotilasyksiköistä yhdeksän kuului maavoimiin, kolme laivastoon ja kuusi ilmavoimiin. Näiden yksiköiden sotilaat ovat saaneet kantaa 18.6.1996 lähtien ritarikunnan vihreänmustaa olkanauhaa. Yllä mainituista ritarikunnan saajista kuusi on naista ja heistä neljälle ritarikuntaa myönnettiin postuumisti.

Ritarikunnalla palkitut kaupungit ja kylät ovat Nantes, Grenoble, Pariisi, Vassieux-en-Vercors ja l’Île de Sein.

Moni ritarikunnan jäseneksi nimetty vastarintataistelija sai merkkinsä salanimellä olosuhteiden pakosta ja postuumit myönnot olivat tavanomaisia. Ritarikunnan jäsenten urheudesta esimerkkinä kerrotakoon 14-vuotias Mathurin Henrio, joka kuoli vankeudessa kieltäytyen kidutuksen alla paljastamasta tietoja viholliselle. Ritarikunnalla palkituista henkilöistä 238:lle tunnustus annettiin postuumisti. Ritarikunnan ulkomaalaisista saajista (14) kuuluisia ovat: Sir Winston Churchill, Iso-Britannian ja Irlannin kuningas Yrjö VI, Marokon sulttaani Muhammad V ja kenraali Eisenhower.

Kenraali de Gaulle lopetti rita-

rikunnan myöntämisen virallisesti 23.1.1946, koska Ranska alusmainaan oli vapautettu saksalaisten miehityksestä. Ritarikunta avattiin kuitenkin vielä kahdesti; edellä mainitut Sir Winston Churchill palkittiin vuonna 1958 ja Yrjö VI vuonna 1960, postuumisti. Nykyään ritarikunnan jäseniä on elossa enää alle kymmenen ja heidän poismentonsa jälkeen ritarikunnan merkki poistuu käytöstä, vaikkakin ritarikunnan perinteitä tullaan jatkamaan.

Ritarikunnan kaulaketjua on kantanut vain sen ainoa suurmestari Charles de Gaulle, jolle se myönnettiin Amiraali d’Argenlieun toimesta 31.8.1947.

Lopuksi vielä kiitokset Ranskan kunnialegioonan museolle ja eritoten johtaja Patrick Spilliaertille, kuraattori Ann de Chefdebienille sekä kokoelmavastaava Patrice Greletille avusta artikkelin teossa.

As a final point, I’d like to thank the Museum of the Legion of Honour and especially Director-general Patrick Spilliaert, Curator Ann de Chefdebien and Collections Manager Patrice Grelet for their assistance in completing the article.

Jos on kysymyksiä tai kommentoitavaa, positiivista tai negatiivista, kirjoittajaan voi ottaa yhteyttä sähköpostitse osoitteessa antti.ruokonen@netikka.fi.

Lähteet:

Burke’s Peerage & Gentry; World Orders of Knighthood and Merit; Chefdebien, Wodey & Flavigny; Musee national de la Légion d’honneur et des Orders de Chevalerie

Kunnialegioonan ja ritarikuntien kansallismuseo / The National Museum of the Legion of Honour and the Orders of Chivalry www.musee-legiondhonneur.fr

Kuvat:

Source of images 1–2: The National Museum of the Legion of Honour and the Orders of Chivalry, Paris. Photographer: ECPAD

Kuvien 1–2 lähde: Kunnialegioonan ja ritarikuntien kansallismuseo, Pariisi. Valokuvaaja: ECPAD

3) Ritarikunnan hallinto siirrettiin Les Invalides kompleksiin vuonna 1967.

4) Lisäksi neljä muuta palkittiin ritarikunnalla postuumisti.

Men in black

- "Ketä noi tummapukuiset miehet on? Niitä näkee Helsingissä tosi paljon nykyään."
- "Ne on niitä IMF-miehiä, ne auttaa saamaan valtion talouden tasapainoon."

Eikä aikaakaan kun suomalaiset lukivat lehdistä, että omaisuuksien arvoista leikataan 10 % pois kertaluontoisella verolla valtiontalouden tasapainottamiseksi. Harva muisti, ettei asiassa ollut mitään uutta. Valtiontaloutta on ennenkin paikattu ylimääräisillä, kertaluontoisilla veroilla eli omaisuudenluovutuksilla valtiolle.

Osakekirjojen leimaaminen 1946 – se punainen "Kukkura-merkki"

Sodan jälkeen 1945 köyhtyneellä valtiolla oli tarve saada varallisuutta itselleen, hillitä inflaatiota, saada aisoihin mustan pörssin kauppiaita sekä etenkin heidän aiemmin ansaitsemia käteisvaroja.

Samalla kun joulukuussa 1945 määrättiin suurten setelien leikkauksesta ja setelin vasemman puolen antamisesta lainaksi valtiolle, päätettiin osakekirjojen sekä arvopapereiden leimaamisesta. S-päivänä 1.1.1946 osakkeita omistaneen tuli toimittaa osakekirjansa leimattavaksi verottajalle tai ulkomailla Suomen edustustolle. Leimaamisen yhteydessä tarkistettiin, että osakkeet on ilmoitettu verotuksessa ja että niiden saantoselvitykset ovat asianmukaiset. Osakekirjaan tuli kiinnittää leimauksesta kertova merkki. Suurimmassa osassa osakekirjoja merkki on kiinnitetty yläreunaan keskelle. Valtioneuvoston päätöksessä ei näyttäisi olevan määräystä merkin kiinnityspaikasta, joten on mielenkiintoista, että suurin osa on samas-

sa paikassa. Liekö asiasta annettu erillinen ohje? Leimaamisaikaa osakekirjoille oli vain kaksi kuukautta eli 28.2.1946 saakka.

Leimaamattomat osakekirjat menetettiin valtiolle, joka sai paljon kaipaamiaan varoja. Valtioneuvoston päätöksessä on tarkkaan määritelty osakekirjat, joita ei tarvinnut leimata. Päätöksessä on myös jätetty takaportti osakekirjojen omistusoikeuden palauttamiselle ja leimaamiselle vielä vuoden 1946 jälkeen.

Kuuluisin takaportin käyttäjistä oli virolainen Nikolai Küttis. Hän menetti vuonna 1948 kolme asunto-osaketta Helsingistä, koska asunto-osakekirjoja ei ollut leimattu asianmukaisesti 1946. Leimaus oli evätyt Suomen Tukholman lähetystössä, koska osakekirjat oli kuljetettu Suomesta laittomasti vuonna 1944. Küttis oli paennut moottoriveneellä pelätessään Neuvostoliiton miehittävän Suomen, kuten oli käynyt Virossa.

Osakkeiden leimausilmoitus täytettiin kolmena kappaleena. Kuvassa sivu 1.

Valtiovarainministeriön virkamiehet päättivät vuonna 1992, että Küttistä on kohdeltu liian kovalla kädellä. Iiro Viinasen allekirjoituksella Küttikselle palautettiin kaksi kolmesta Ilmarinkadun asunnoista, kunhan hän suoritti asianmukaisen veron. Valtio nimittäin omisti asunnot vielä tuolloin ja valtio etsi silloisille asukkaille uudet asunnot.

Korvausosakkeiden hallintoyhteisö – rahaa yritysten omistajilta kansalle

Toukokuussa 1945 annettiin laki II Omaisuudenluovutusverosta. Osakeyhtiöiden, joilla oli omaisuutta vähintään kymmenen miljoonaa markkaa (n. 1,5 milj. vuoden 2011 euroa), tuli luovuttaa viidesosa omaisuudestaan omaisuudenluovutusverona. Luovutus tehtiin antamalla perustetulle Korvausosakkeiden

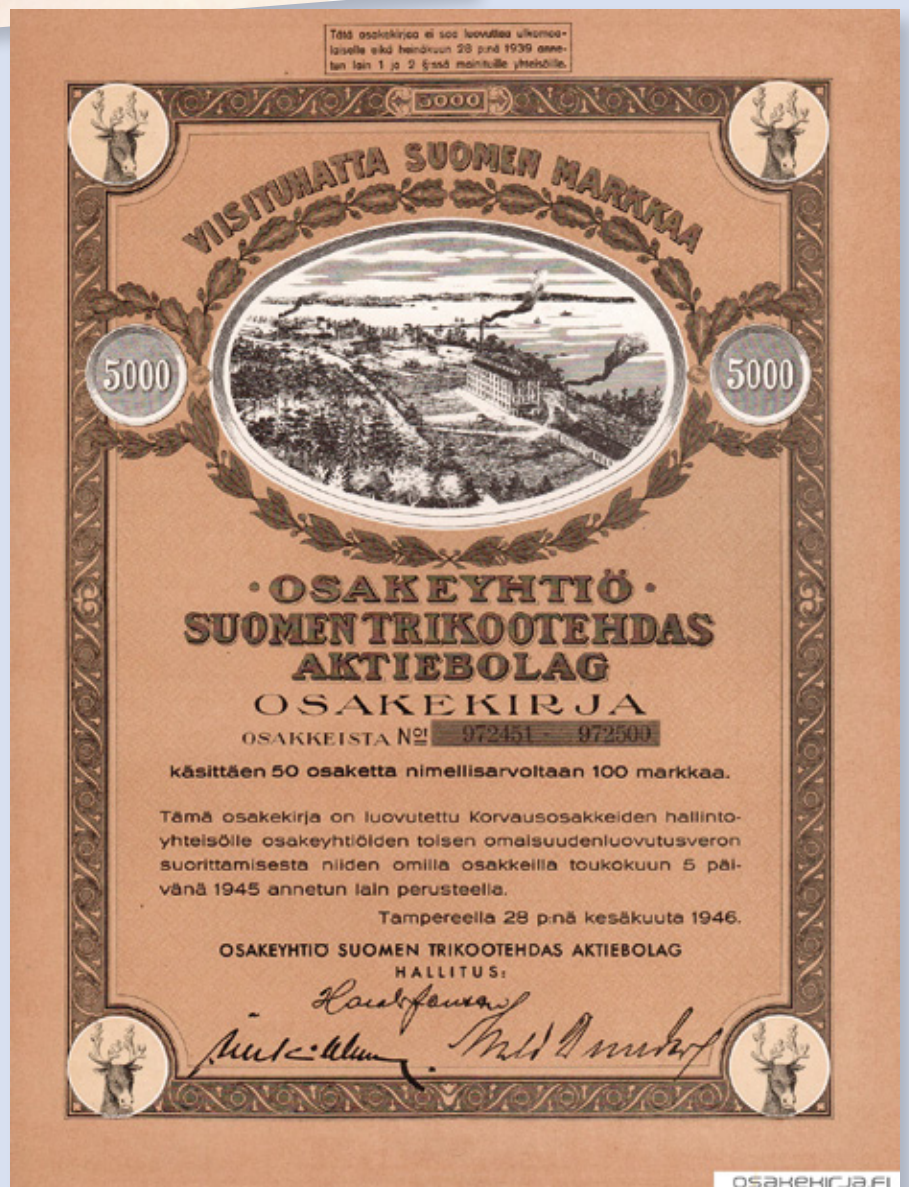
Korvausosakkeiden hallintoyhteisön osuustodistus vuodelta 1946 on Juho Hämäläisen ja J. W. Minnin allekirjoittama. Osuus noteerattiin pörssissä vuosina 1946–1956. (Kataloginnumero osakekirja.fi:ssä 4459.)

hallintoyhteisölle ilmaiseksi osakeannissa osakkeita, jotka oikeuttivat samoihin osinkoihin kuin muutkin osakkeet.

Korvausosakkeiden hallintoyhteisön osuustodistuksia taas annettiin niille, jotka olivat oikeutettuja korvauksiin mm. luovutetuilla alueilla sijainneesta omaisuudesta. Jotkut yhtiöt lunastivat osakkeensa samantien takaisin, eikä liikkeellelaskettuja osakekirjoja vaivauduttu edes allekirjoittamaan (Kudos osakeyhtiö Silo). Jotkut taas painoivat osakekirjat suoraan Korvausosakkeiden hallintoyhteisön nimiin (Suomen Trikootehdas), joka luovutti osakkeet edelleen liikkeellelaskijan osoittamalle taholle.

Korvausosakkeiden hallintoyhteisön osuustodistus noteerattiin Helsingin Arvopaperipörssissä. Osuustodistusten haltijat pystyivät myymään osuutensa pörssissä tai

Suomen Trikootehtaan osakekirja painettiin suoraan Korvausosakkeiden hallintoyhteisölle. (Kataloginnumero osakekirja.fi:ssä 5396.)

odottamaan, että hallintoyhteisö saa omaisuutensa myytyä ja voi purkautua. Osuustodistus oli pörssin vaihdetuina arvopaperi. Vuosien varrella hallintoyhteisö pystyi myös myymään omistamiaan osakkeita ja jakamaan voittovaroja kurssilaskusta huolimatta. Hallintoyhteisö purettiin 1958, vaikka sen toiminta oli lopunut jo 1956.

“It has happened before and it will happen again”

Toisinaan ihmisten puheista välittyvä kuva tämän päivän tapahtumien ja talouskriisien ainutlaatuisuudesta. Osin näin varmasti on, mutta perustilanne on tuttu: valtio tarvitsee rahaa ja raha otetaan joiltakin valtion jäseniltä. Ainutlaatuisuus tulee itse ongelmasta, eli miksi rahaa tarvitaan. Eroa on myös keinoilla, joilla rahan tarve tyydytetään. Taustalla vaikuttaa poliittinen valinta siitä, keneltä valtion jäsenistä raha tällä kertaa otetaan.

70 vuotta sitten leikattiin, liimattiin ja leimattiin. Nyt ajetaan pari tietokoneajoa ja numerot ja rekisterit ovat muutamassa minuutissa Eduskunnan päätöksen mukaiset. Ei ihme, että puhutaan “funny money”, eli rahasta joka on paperilla, mutta jota ei fyysisesti ole olemassa. On vain luottamus rahan ja teh-

Säteri Oy joutui alentamaan osakkeiden nimellisarvoa, ja nosti sen takaisin painamalla uusia osakkeita omaisuusveron maksua varten. Osakekirjassa on leimat merkkinä tehdyistä muutoksista. (Kataloginnumero osakekirja.fi:ssä 5536.)

tyihin sopimuksiin. Luottamuksen muutos saa sähköisessä muodossa olevan omaisuuden siirtymään sekunneissa suuntaan tai toiseen. Jäljelle jää kiinteä omaisuus, joka jää näin viimeiseksi “omaisuusveron” pohjaksi.

Niin tai näin, osakekirjojen keräily auttaa sijoittajaa ymmärtämään, kuinka valtioiden rahoitustarpeita

on aiemmin ratkottu. Harmi, ettei tulevista leikkauksista jää paperidokumenttia 2100-luvun skripofiileille.

Artikkeli jatkuu kuvaliitteenä sivulla www.osakekirja.fi. Nähtävillä on tarkemmat kuvat osakkeiden leimoista sekä muita aiheeseen liittyviä osakekirjoja.

Hämeen maakuntarakennusrahan kirkkoaihe – Vanaja vai Janakkala?

Lukijamme Raimo Nevanperä Hämeenlinnasta otti sähköpostitse yhteyttä huomattuaan, että Valtiovarainministeriön asetuksessa maakuntien rakennukset -sarjan juhlarahoista sanotaan asetuksen 5 pykälässä, että Hämeen juhlarahassa on kuvattuna Vanajan kirkon päätykolmio ja kellotapulin torni.

Nyt kun raha on ilmestynyt, siinä onkin kuvattuna Janakkalan Pyhän Laurin kirkon päätykolmio ja kellotapulin yläosa. Asetuksessa on tosin sama piirroskuva kuin julkistetussa rahassa. Asetustekstin selitelmässä ja toisaalta kuvassa on siis ristiriita.

Vanajan kirkko, entisen Vanajan seurakunnan kirkko on nykyään Hämeenlinnassa ja Janakkalan kirkko on edelleen itsenäisessä Janakkalan kunnassa.

Rahapajalta myönnettiin asian olevan näin, mutta ei otettu asiaan sen enempää kantaa.

Syksyinen liittokokous Vaasassa

Numismaatikkoliiton tänäsyksyinen liittokokous pidettiin Vaasassa, jossa paikallinen yhdistys juhli 55. toimintavuottaan. Vaasanseudun Numismaatikot oli järjestänyt liittokokouksen yhteyteen laajan huutokaupan sekä pari mielenkiintoista esitelmää ja tutustumiskäynnin Pohjanmaan museon laadukkaisiin rahakokoelmiin.

Tapahtumat alkoivat lauantaina puoliltapäivin liiton vaalikokouksella, jossa käsiteltiin sekä liiton ensi vuoden budjetti sekä toimintasuunnitelma, jotka hyväksyttiin hallituksen esittämässä muodossa. Vaalikokouksessa valittiin myös sääntöjen mukaisesti liiton puheenjohtaja ensi vuodeksi ja kolme hallituksen jäsentä erovuorossa olevien tilalle kaksivuotiskaudeksi 2014–15. Liiton puheenjohtaja Erkki Lähderanta valittiin yksimielisesti puheenjohtajaksi myös ensi vuodeksi. Hallituksen jäsenistä jouduttiin äänestämään. Erovuorossa olevia hallituksen jäseniä Timo Ahosta, Jorma Imppolaa ja Marko Puumalaa ehdotettiin myös jatkokaudelle ja heidän lisäksi hallitukseen ehdotettiin myös Juhani Vähähyppää. Vaalissa kaksivuotiskaudelle tulivat valituiksi Ahonen, Imppolaa ja Puumala.

Vaasanseudun Numismaatikoiden puheenjohtaja Jorma Imppolaa toivotti kokousedustajat tervetulleiksi Vaasaan. Liiton puheenjohtaja Erkki Lähderanta toimi syyskokouksen puheenjohtajana.

Liittokokousedustajia oli paikalla kolmestatoista jäsenyhdistyksestä.

Pertti Arkela meklaroi Vaasanseudun Numismaatikoiden järjestämän liittokokoushuutokaupan. Jorma Imppolaa avusti häntä huutamalla kirjallisten tarjoajien puolesta.

Numismaatikot tutkimassa innolla huutokauppakohteita näyttötilaisuudessa.

Numismaatikoita tutustumassa sunnuntaiamuna Pohjanmaan museon laadukkaisiin Ruotsin, Venäjän ja Suomen rahojen kokoelmiin.

Pohjanmaan museon rahakokoelmissa on myös hieman erikoisempia kohteita naapurimaistamme. Plooturahat mielletään yleensä Ruotsin rahoiksi, mutta jonkin verran pikkuplootuja on lyöty Venäjälläkin.

Erkki Salminen toivotti vieraat tervetulleiksi Pohjanmaan museoon ja kertoi hieman museossa olevien rahakokoelmien historiasta ja niiden päätyemisestä museoon.

Jorma Imppola ja Antti Ruokonen saivat iltatilaisuudessa vastaanottaa heille Vaasanseudun Numismaatikot ry:n esityksestä myönnettyt liiton pronssiset ansiomitalit. Antti Ruokosella oli tilaisuudessa yllään myös hänen laajojen kunniamerkkijulkaisujensa vuoksi saamansa ulkomaiset kunniamerkit.

Vaasan Osake Pankin vuoden 1918 seteleitä tutkinut Juha Hyötyläinen sai iltatilaisuudessa vastaanottaa Vaasanseudun Numismaatikoiden plakettin.

Veli-Martti Mansikkamäelle luovutettiin iltatilaisuudessa Vaasanseudun Numismaatikoiden plaketti. Hän on toiminut pitkään yhdistyksen hallituksessa ja on nykyisinkin yhdistyksen varainhoitaja.

LähiTapiolan edustaja oli tapahtumassa mukana kertomassa numismaattisten ja muidenkin arvokokoelmien vakuuttamisesta. Esitys herätti mielenkiintoa kokousedustajien keskuudessa.

Juha Hyötyläinen piti ennen iltatilaisuutta juhlaesitelmän Vaasan Osake Pankin vuoden 1918 seteleistä, joita hän on tutkinut jo pidemmän aikaa. Tutkimuksessa on tullut ilmi mielenkiintoisia seikkoja seteleiden valmistusprosessista ja mm. niiden numeroinnista.

Kokousviikonlopun ohjelmassa oli myös LähiTapiolan edustajan esitys numismaattisten kokoelmien vakuuttamisesta, joka oli varmastikin hyödyllistä tietoa monille numismaatikoille. Julkaisemme lehdessemme myöhemmin tiivistelmän tästä esityksestä.

Juha Hyötyläinen piti ennen iltatilaisuutta esitelmän Vaasan Osake Pankin vuoden 1918 seteleistä, joita hän on tutkinut viime vuosina. Tutkimuksissa on tullut esille uutta, mielenkiintoista tietoa. Kaikkiin mm. seteleiden numeroinnissa ja painatuksessa esille tullessiin erikoisuuksiin ei ole vielä kuitenkaan löytynyt hyvää selitystä, mikä varmasti pitää tutkijan mielenkiintoa aiheeseen yllä myös tulevaisuudessa.

Iltatilaisuudessa luovutettiin liiton pronssinen ansiomitali Vaasanseudun Numismaatikot ry:n esityksestä Jorma Imppolalle (nro 194), Jussi Mattilalle (195) ja Antti Ruokoselle (196). Jussi Mattila ei ollut päässyt saapumaan tilaisuuteen. Vaasanseudun Numismaatikot ry luovutti plakettinsa Juha Hyötyläiselle ja Veli-Martti Mansikkamäelle.

Sunnuntaiamuksi oli järjestetty tutustumiskäynti Pohjanmaan museon rahakokoelmiin. Sateisen lauantain jälkeen sunnuntaiamun sää suosi auringonpaisteesta museolle kävellyttä numismaattikoryhmää. Museolla Erkki Salminen esitteli lyhyesti kokoelmaa ja sen päätymistä museon haltuun, jonka jälkeen osal-

Pohjanmaan museoon ja sen laajoihin rahakokoelmiin oli järjestetty tutustumisen sunnuntaiamuksi.

listujat pääsivät tutustumaan esillä oleviin kokoelman osiin.

Laaja, reilun 1 000 kohteen huutokauppa oli järjestetty molemmiksi päiviksi ja sen tuloslista on nähtävissä liiton kotisivuilla. Meklarina toimi Pertti Arkela ja Jorma Impola avusti häntä huutamalla kirjallisten tarjoajien puolesta. Myös moni muu yhdistyksen jäsen osallistui taloksiin huutokaupan toiminhenkilönä.

Petri Virolainen
Kuvat Erkki Salminen ja Petri Virolainen

Kansikuvassa Vaasan kauppatorilla sijaitseva Suomen vapaudenpatsas. Patsaan on veistänyt kuvanveistäjä Yrjö Liipola, joka voitti suunnittelukilpailun. Patsas on paljastettu 75 vuotta sitten vuonna 1938, kun vapaussodasta oli kulunut 20 vuotta. Mannerheim oli ehdottanut patsasta Vaasan torille jo vuonna 1918. Hän oli presidentti Kyösti Kallion kanssa kunniavierana, kun patsas paljastettiin keväällä 1938.

Viime lehdessämme kansikuvana oli kolme kuvaa Vaasasta: kirkon tapuli, Jääkäripatsas (Lauri Leppänen 1958) ja kuningas Kaarle IX muistomerkki. Kuvälähde vaasalaisia.info/gallery.

Rahautisia

Uusia 2 euron erikoiskolikoita

Alankomaatlyövielätänä vuonna kaksoismuotokuva-aiheisen erikoiskakkosen lisäksi uuden 2 euron erikoisrahan prinssi Vilhelm Oranialaisen Scheveningenin maihinnousun ja samalla Alankomaiden kuningaskunnan 200-vuotisjuhlan kunniaksi. Prinssi Vilhelm oli joutunut isänsä, Oranian perinnöllisen käskynhaltija Vilhelm V:n kanssa lähtemään pakoon Ranskan joukkoja 18 vuotta aiemmin. Hänestä tuli pian maihinnousun jälkeen vuonna 1813 ensin Alankomaiden prinsihallitsija ja vuonna 1815 kuningas Vilhelm I. Hän hallitsi vuoteen 1840 Alankomaiden kuninkaana ja Luxemburgin suurherttuana. Rahan lyöntimääräksi on kaavailtu 3,5 miljoonaa kappaletta ja se on tarkoitus julkistaa marraskuun lopulla.

Belgia lyöttää erikoiskakkosen Kuninkaallisen meteorologisen instituutin 100-vuotisjuhlan kunniaksi. Rahan lyöntimääräksi on ilmoitettu reilut 2 000 000 kappaletta.

Italian piti jo aiemmin tänä vuonna julkaista erikoiskakkonen Giovanni Boccaccion syntymän 700-vuotisjuhlan kunniaksi. Boccaccio tunnetaan kirjailijana, joka on tehnyt yhden myöhäiskeskiajan tunnetuimmista teoksista eli Decameronen. Teos kertoo mustan surman ajoista Italiassa. Boccaccio-aiheisen rahan julkistaminen siirtyi syksyyn, kun toinen tämän vuoden Italian erikoiskakkosista eli Giuseppe Verdin syntymän 200-vuotisjuhlaraha ilmestyikin sen sijaan jo keväällä. Verdi on eräs

Rahautisia

maailmanlaajuisestikin tunnetuimmista oopperasäveltäjistä. Verdi-aiheista rahaa lyötiin 10 000 000 kappaletta ja sama lukema on ilmoitettu myös Boccaccio-raham lyöntimääräksi.

Kreikka. Kreetan liittymisestä Kreikkaan 100 vuotta tulee tänä vuonna kuluneeksi 100 vuotta. Aiheesta on juttu Numismaatikossa 4/13.

Platonin akademia on Kreikan toisen tämän vuoden erikoiskakkosen aiheena. Akademia toimi 300-luvulla eKr Ateenassa ja sen oppilaisiin kuului mm. Aristoteles. Virallisesti rahan aiheena on 2400 vuotta Platonin katemian perustamisesta. Molempien rahojen lyöntimääristä on eri lähteissä ollut vaihtelevia lukuja, mutta yleisimmin lyöntimääräksi on ilmoitettu reilut 750 000 kappaletta.

Luxemburgin suurherttuakunnan kansallislaulu "Ons Heemecht" eli kotimaamme letzeburgiksi on maan tämän vuoden erikoiskakkosen aiheena. Michel Lentz kirjoitti sanat vuonna 1859 ja viisi vuotta myöhemmin 1864 ne lähetettiin säveltäjä Jean Antoine Zinnenille. Samana vuonna laulu sai ensiesityksensä. Virallinen kansallislaulu kappaleesta tuli vuonna 1895. Kansallislaulusta tehtiin virallinen kansallinen tunnusmerkki (embleemi) lipun ja vaakunan rinnalle suurherttuan syntymäpäivänä vuonna 1993. Rahaa on ilmoitettu lyötäväksi reilut 700 000 kappaletta ja rahan lyönnistä vastaa Alankomaiden rahapaja.

Malta on viime vuosina laskenut liikkeeseen 2 euron erikoisrahoja, joiden aiheena on sen valtiollisen elämän kehittyminen. Tämän vuoden rahan aiheena on Itsehallinto 1921. Maltan saari sai brittien alaisuudessa rajoitetun itsehallinnon 1921.

Monacon tämänvuotisen erikoiskakkosen aiheena on maan liittyminen YK:n jäseneksi 20 vuotta sitten vuonna 1993. Monien kääpiövaltioiden tavoin Monaco ei ollut pitänyt kiirettä Yk-jäsenyyden hakemisessa. Monaco 20 vuotta YK:n jäsenenä.

Portugalin uusimman tämän vuoden erikoiskakkosen aiheena on Clérigos-torni, joka on rakennettu vuosina 1754–63 eli tulee 250 vuoden ikään. Massiivinen 75,6 metriä korkea torni on tehty vuosina 1732–50 rakennetun Porton kaupungissa sijaitsevan barokkityylisen kirkon kellotorniksi. Rakennukset on suunnitellut italialainen arkkitehti Nicolau Nasoni. Kolikossa näkyy myös Portossa sijaitseva Douro-joen ylittävä Dom Luis -silta. Rakennuksista on tullut kaupungin symboleja. Rahan lyöntimääräksi on ilmoitettu maltilliset 525 000 kappaletta.

Ranska muistaa olympialiikkeen perustajan Pierre de Coubertinin syntymästä kulunutta 150 vuotta tämän vuoden toisella erikoiskakkosellaan. Paroni de Couber-

tin toimi olympialiikkeen johtotehtävissä aina 1930-luvulle asti. Rahan lyöntimääräksi on ilmoitettu miljoona kappaletta.

San Marino muistaa tämän vuoden 2 euron erikoiskolikollaan Bernardino di Bettoa, jonka kuolemasta on kulunut 500 vuotta. Tämä renessanssiajan maalari tunnetaan paremmin kutsumanimellään Pinturicchi (tai Pintoricchio), joka tarkoittaa italiaksi pikku maalaria. Rahan lyöntimääräksi on ilmoitettu 115 000 kappaletta ja se ilmestyi syyskuun lopulla. San Marino oli aiemmin ilmoittanut lyövänsä tänä vuonna 2 euron erikoisraham presidentti John F. Kennedyn muistoksi, koska tapahtumasta tuli kuluneeksi 50 vuotta. Euroopan komissio ei kuitenkaan hyväksynyt aihetta, koska se ei nähnyt Kennedyllä olevan riittävää yhteyttä San Marinoon.

Suomi. Vuoden 1863 valtiopäivät olivat tärkeä tapahtuma maamme valtiollisen elämän heräämiselle 150 vuotta sitten. Säännöllisen valtiopäivätoiminan myötä Suomi alkoi kehittyä moderniksi yhteiskunnaksi myös poliittisella tasolla, vaikka varsinaisesti demokraattisen valtiollisen päätäntämekanismien luominen jäikin vasta 1900-luvun alkupuolelle. Vuoden 1863 valtiopäivien muistoksi lyöty 2 euron erikoiskolikko on kansalliselta puoleltaan Petri Neuvosen suunnittelema. Lyöntimäärä kokonaisuudessaan miljoona kappaletta.

Suomi juhlistaa Nobel-kirjailijamme F.E. Sillanpään syntymästä kulunutta 125 vuotta tämän vuoden toisella erikoiskakkosella. Rahan kokonaislyöntimääräksi on ilmoitettu 1,5 miljoonaa kappaletta. Rahan kansallinen puoli on Reijo Paavilaisen suunnittelema. Taatan raha laskettiin liikkeeseen marraskuun alkupuolella.

Vatikaani juhlistaa tämän vuoden toisella erikoiskakkosellaan Maailman nuorison päivää, joka pidettiin 23.–28.7. Rio de Janeirossa. Maailman nuorison päivät ovat säännöllisesti muutamien vuosien välein eri puolilla maailmaa pidettävä roomalaiskatolisen kirkon järjestämä tapahtuma. Rahan lyöntimääräksi on ilmoitettu 94 000 kolikkoa. Vatikaanin ensimmäinen erikoiskaakonon tänä vuonna oli nk. Sede Vacante eli tyhjän istuimen raha, joka on ollut tapana lyödä uuden paavin valinnan aikana.

9. Jäsenrekisteri

Liiton jäsenrekisteri on ollut 1.7.2009 alkaen Avoine-yhtiön Ankkuri-jäsenrekisterijärjestelmässä. Liiton tärkeimpänä järjestelmätyökaluna jäsenrekisterin ylläpito tulee olemaan jatkuvasti hallituksen työlliställä.

10. Internet ja muu tiedotustoiminta

Liitto aloitti kotisivujen uudistamisen vuonna 2011 ja kotisivut ovat luettavuudeltaan parantuneet huomattavasti. Syksyllä 2012 otettiin käyttöön uudet kotisivut. Kotisivujen merkitys kasvaa koko ajan ja vuonna 2014 tullaan kiinnittämään edellisten vuosien mukaisesti erityistä huomiota kotisivujen käytettävyyteen ja ylläpitoon. Kotisivuille tullaan laittamaan vsalikoituja lehdesä julkaistuja artikkeleita pienellä viiveellä. Liiton näkyvyyden ja tiedon levittämisen välineenä kotisivut on toimiva ja edullinen ratkaisu. Kotisivujen osoite on www.numismaatikko.fi

Pesien ja muiden myyntikohteiden arviointia silmällä pitäen liiton tavoitteena on, että maan hyvin kattavan seuraverkon kautta paikalliset jäsenyhdistykset voisivat

saada materiaalia huutokauppojansa varten. Tiivis yhteydenpito liiton ja seurojen välillä on tärkeää. Numismaattinen toiminta tapahtuu pääosin jäsenyhdistyksissä ja paikalliset tapahtumat kiinnostavat koko jäsenkuntaa. Liiton, lehden ja yhdistysten tiedotustoiminnan aktivoiminen on toiminnan tulevaisuuden ja jäsenhankinnan kannalta keskeisiä tehtäviä.

11. Numismaatiikan kehittämisrahasto

Kehittämisrahastoa pyritään käyttämään sen sääntöjen mukaisesti sekä hallituksen harkinnan varaisesti hallitukselle tehtyjen esityksien pohjalta esimerkiksi yhdistysten jäsenhankintaan ja jäsenhankinnasta liittyviin kuluihin. Kehittämisrahastosta ryhdytään rahoittamaan kirjoituspalkintoja.

12. Liiton toiminnan kehittäminen

Liiton toiminnan kehittämisen suurin vaikeus on se, että toiminta nojaa lähes täysin hallituksen jäsenten ja seurojen vapaaehtoiseen työpanokseen. Toimintaa kehitetään niissä puitteissa.

Viro muisti Raimond Valgrea juhlarahalla

Virolaisuusikko Raimond Valgren (7.10.1913–31.12.1949) syntymästä tuli lokakuun alkupuolella kuluneeksi 100 vuotta. Juhlan kunniaksi Virossa julkistettiin 7 euron nimellisarvoinen hopeinen juhlaraha. Raimond Valgren selvästi tunnetuin sävellys ainakin Suomessa on Saarenmaan valssi.

Raimond Valgre oli aloittanut soittamisen jo ennen kouluikää. Vuonna 1937 hän vaihtoi alkuperäisen sukunimensä Tiisel Valgreksi. 1930-luvun lopulla hän soitti oman orkesterinsa kanssa Pärnun kylpylöissä. Toisen maailmansodan sytyttyä ja Viron tultua liitetyksi Neuvostoliiton alaisuuteen Valgre joutui puna-armeijan palvelukseen ja raskaisiin töihin maan pohjoisosiin. Vuoden 1942 alkupuolella hänet siirrettiin puna-armeijan virolaisuusikön viihdytysjoukkoihin.

Tunnetuimman sävellyksensä Saarenmaan valssin Valgre teki 1940-luvun lopulla Deborah Vaarandin runoon. Saarenmaan valssin lisäksi Valgrelta tunnetaan kuutisenkymmentä sävellystä.

Rankat sota-ajan kokemukset saivat herkän taiteilijan turvautumaan alkoholiin. Hän kuoli vuoden 1949 lopussa pahasti alkoholisoituneena.

Juhlarahan on suunnitellut Berbel Lätt ja sen on lyönyt Alankomaiden kuninkaallinen rahapaja. Rahaa on lyöty 925 promillen hopeasta proof-laatusena 7 500 kappaletta.

Rahan tunnuspuolella on totuttuun tapaan Viron suuri valtionvaakuna, maan nimi ja vuosiluku. Kääntöpuolella on aiheena pätkä Saarenmaan valssin alkuperäisestä käsinkirjoitetusta nuotinnoksesta ja Valgren omakätinen allekirjoitus sekä nimellisarvo ja teksti Raimond Valgre 100.

